

Dự án cây thức ăn xanh cho nông hộ (FSP)

Dự án cây thức ăn xanh cho nông hộ (FSP) là một mạng lưới gồm nông dân, những cán bộ phát triển và các nhà nghiên cứu ở In-đô-nê-sia, Lào, Malaysia, Phi-lip-pin, Thái lan, Việt nam và miền Nam Trung quốc. Dự án tập trung phát triển kỹ thuật trồng cây thức ăn xanh cùng với nông dân vùng đồi núi, nơi có tiềm năng về cây thức ăn xanh để phát triển chăn nuôi gia súc và quản lý nguồn tài nguyên thiên nhiên.

Từ năm 1995 đến năm 1999, dự án cây thức ăn xanh cho nông hộ do Trung tâm phát triển quốc tế Úc (AusAID) tài trợ, quản lý bởi Trung tâm nông nghiệp nhiệt đới quốc tế (CIAT) và Liên bang tổ chức nghiên cứu khoa học và công nghiệp Úc (CSIRO). Ngân hàng phát triển châu Á đã tài trợ cho giai đoạn mới của dự án bắt đầu từ năm 2000 với CIAT là đơn vị quản lý.

Phát triển các giải pháp nông
nghiệp cho nông hộ

Phát triển các giải pháp nông nghiệp cho nông hộ

Cách khởi đầu với phương pháp tiếp cận có sự tham gia

Peter M. Horne và Werner W. Stür
Dịch sang tiếng Việt :
Lê Văn An và Tôn Nữ Tiên Sa

Do ACIAR và CIAT xuất bản
ACIAR chuyên khảo số 104

Australian Centre for International Agricultural Research (ACIAR)

GPO Box 1571

Canberra, ACT 2601

Australia

Tel: (61 2) 6217 0500

Fax: (61 2) 6217 0501

E-mail: aciarc@aciarc.gov.au

Australian Agency for International Development (AusAID)

GPO Box 887

Canberra, ACT 2601

Australia

Tel: (61 2) 6206 4000

Fax: (61 2) 6206 4880

E-mail: infoausaid@ausaid.gov.au

CIAT Forages for Smallholders Project

PO Box 783

Vientiane

Lao PDR

Tel: (856 21) 770090

Fax: (856 21) 770091

E-mail: ciat-asia@cgiar.org

ISBN 1 86320 380 X

Sti W.W. và Home, P.M (2002) – Người dịch: Lê Văn An - Phát triển các giải pháp nông nghiệp cho nông hộ - cách khởi đầu với phương pháp tiếp cận có sự tham gia. ACIAR chuyên khảo số 104, 120 trang.

Vẽ tranh: Dave Daniel

Trình bày: Tingkham Sengaphay

Đây là cuốn sách thứ 3 của CIAT trong tuyển tập nghiên cứu phát triển châu Á. Hai cuốn sách trước là “Phát triển kỹ thuật cây thức ăn xanh với nông hộ – làm thế nào để lựa chọn những giống tốt nhất cho người nông dân ở Đông Nam Á” và “Phát triển kỹ thuật cây thức ăn xanh với nông hộ – làm thế nào để trồng, quản lý và sử dụng cây thức ăn xanh”. Tất cả 3 cuốn sách này đều được xuất bản bằng tiếng Trung quốc, Anh, In-đô-nê-sia, Khor me, Lào, Thái lan và Việt nam (xem địa chỉ liên hệ ở cuối sách)

Mục lục

Lời cảm ơn

1	Trước khi bắt đầu	9
2	Tại sao nên sử dụng phương pháp tiếp cận có sự tham gia?	13
3	Một phương pháp tiếp cận có sự tham gia đang hỗ trợ cho chúng ta	19
	Chọn điểm	25
	Thống nhất các chủ đề – Cùng tham gia chẩn đoán	30
	Tìm kiếm các giải pháp kỹ thuật với nhóm nông cốt	42
	Cách thử nghiệm và đánh giá giải pháp – khởi đầu quy mô nhỏ	49
	Báo cáo trở lại cho người dân địa phương	57
	Lồng ghép các giải pháp kỹ thuật triển vọng trên đồng ruộng	60
	Tiếp cận với những nông dân khác trong địa phương	64
	Chia sẻ những kỹ thuật thành công với những	67

địa phương khác	
4 Các kỹ năng giao tiếp và thúc đẩy	71
Tại sao ‘tính trung lập’ là quan trọng?	72
Những loại câu hỏi nào nên sử dụng?	74
Làm thế nào để thúc đẩy trong các buổi họp nhóm?	75
Sử dụng thẻ để phân tích ý tưởng	76
5 Các công cụ	79
Xếp loại, cho điểm và cân đo	83
Khảo sát thôn bản	86
Bản đồ tài nguyên địa phương	88
Phân tích giàu nghèo	90
Lịch sự kiện	94
Lịch thời vụ	96
Sơ đồ phân tích nguyên nhân – hậu quả	98
Phân tích tính ưu việt	105
6 Hãy thực hiện việc làm này!	111
7 Cần biết thêm thông tin ở đâu?	115

Lời cảm ơn

Cuốn sách này dựa trên những kinh nghiệm của những nhà nghiên cứu và những người nông dân tham gia dự án nghiên cứu cây thức ăn xanh cho nông hộ do AusAID tài trợ ở Đông Nam Á từ năm 1995 đến năm 1999. Dự án này là sự phối hợp giữa những hộ nông dân, các cán bộ phát triển và những nhà nghiên cứu – những người sử dụng phương pháp tiếp cận có sự tham gia của nông dân để phát triển kỹ thuật cây thức ăn xanh trên trang trại (xem chi tiết ở bên trong bìa). Những bước khởi điểm này đang được nối tiếp bằng một dự án vùng được tài trợ bởi Ngân hàng phát triển châu Á (ADB) và một dự án song phương ở Lào được tài trợ bởi AusAID.

Phát triển và xuất bản cuốn sách này là sự góp sức của rất nhiều người. Xin được gửi lời cảm ơn trân trọng đến các thành viên của FSP gồm Aminah Abdullah, Lê Văn An, Bùi Xuân An, Perla Asis, Lê Hoà Bình, Dea Bonilla, Chintana Chanhden, Wong Choi Chee, Francisco Gabunada, Liu Guodao, Bryan Hacker, Heriyanto, Ibrahim, Tatang Ibrahim, Peter Kerridge, Trương Tấn Khanh, Elaine Lanting, Eduedo Magboo, Willie Nacalaban, Ganda Nakamanee, Soulivanh Novaha, Chaisang Phaikaew, Phonepaseuth Phengsavanh, Vanthong Phengvichith, Viengsavanh, Phimpachanhvongsod, Sukan, Tugiman, Maimunah Tuhulele và Vũ Thị Hải Yến.

Xin gửi lời cảm ơn đến Ann Braun, John Connell, Bryan Hacker, Peter Kerridge, Rod Lefroy, Peter Lynch, Jenny Owen, Ralph Roothaert và Nathan Russell, những người đã đóng góp những lời góp ý có giá trị trên bản thảo của cuốn sách này. Chúng tôi cũng xin cảm ơn Paul Bloxham đã đóng góp cho việc thiết kế và trình bày cuốn sách. Những bức ảnh sử dụng trong cuốn sách này do Jim Holmes, Peter Horne, Tim Purcell, Nathan Russell, Werner Str, Gerry Toomey và Mainunah Tuhulele cung cấp được đánh dấu với những ký tự đầu của tên tác giả.

Minh họa và hình ảnh trình bày ở cuốn sách này do Ting Sengaphay và Dave Daniel thể hiện.

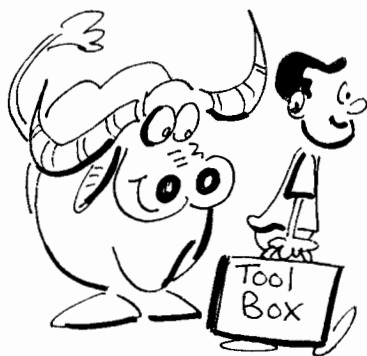
Quyển sách này được xuất bản nhờ sự hỗ trợ về tài chính của ACIAR và chúng tôi xin trân trọng cảm ơn những lời động viên khích lệ của ông Peter Lynch.

Trước khi bắt đầu

1

Trước khi bắt đầu

Chúng tôi viết cuốn sách này nhằm giúp những người đang muốn sử dụng phương pháp tiếp cận có sự tham gia trong công việc của mình, nhưng không biết rõ nên bắt đầu như thế nào. Đây không phải là sách hướng dẫn “theo từng bước” mà là một “hộp dụng cụ” của những ý tưởng, những lời khuyên thực tế và những công cụ cơ bản để giúp bạn có thể bắt đầu với phương pháp tiếp cận có sự tham gia.

Cũng giống như người thợ mộc, bạn sẽ phải cần một số kỹ năng đặc biệt để có thể sử dụng được những công cụ này. Cuốn sách này cung cấp những ý tưởng giúp bạn phát triển các kỹ năng đó. Nó không chỉ cung cấp danh mục phổ thông các công cụ của sự tham gia, mà còn thể hiện việc thu thập các ý tưởng, kinh nghiệm và những cách tiếp cận đã và đang hỗ trợ cho chúng ta. Mong các bạn đừng ngần ngại áp dụng thử và

điều chỉnh những cách tiếp cận trong cuốn sách này cho phù hợp với nhu cầu của các bạn.

Một số cán bộ phát triển là những “chuyên gia tổng hợp” chịu trách nhiệm nghiên cứu nông nghiệp hoặc khuyến nông tại địa bàn. Công việc của họ là đẩy mạnh hàng hoá nông nghiệp như sản xuất lúa, chăn nuôi gia súc, cây ăn quả. Thách thức lớn nhất của họ là xác định các kỹ thuật có khả năng mang lại hiệu quả tốt nhất cho địa phương mình.

Một số các cán bộ phát triển và nhà nghiên cứu ứng dụng khác là những “chuyên gia” trong một lĩnh vực nhất định, như chăn nuôi gia súc hay làm vườn. Trở ngại lớn nhất của họ là xác định những nơi mà các kỹ thuật đặc thù và chuyên môn của họ có khả năng gây ảnh hưởng lớn nhất.

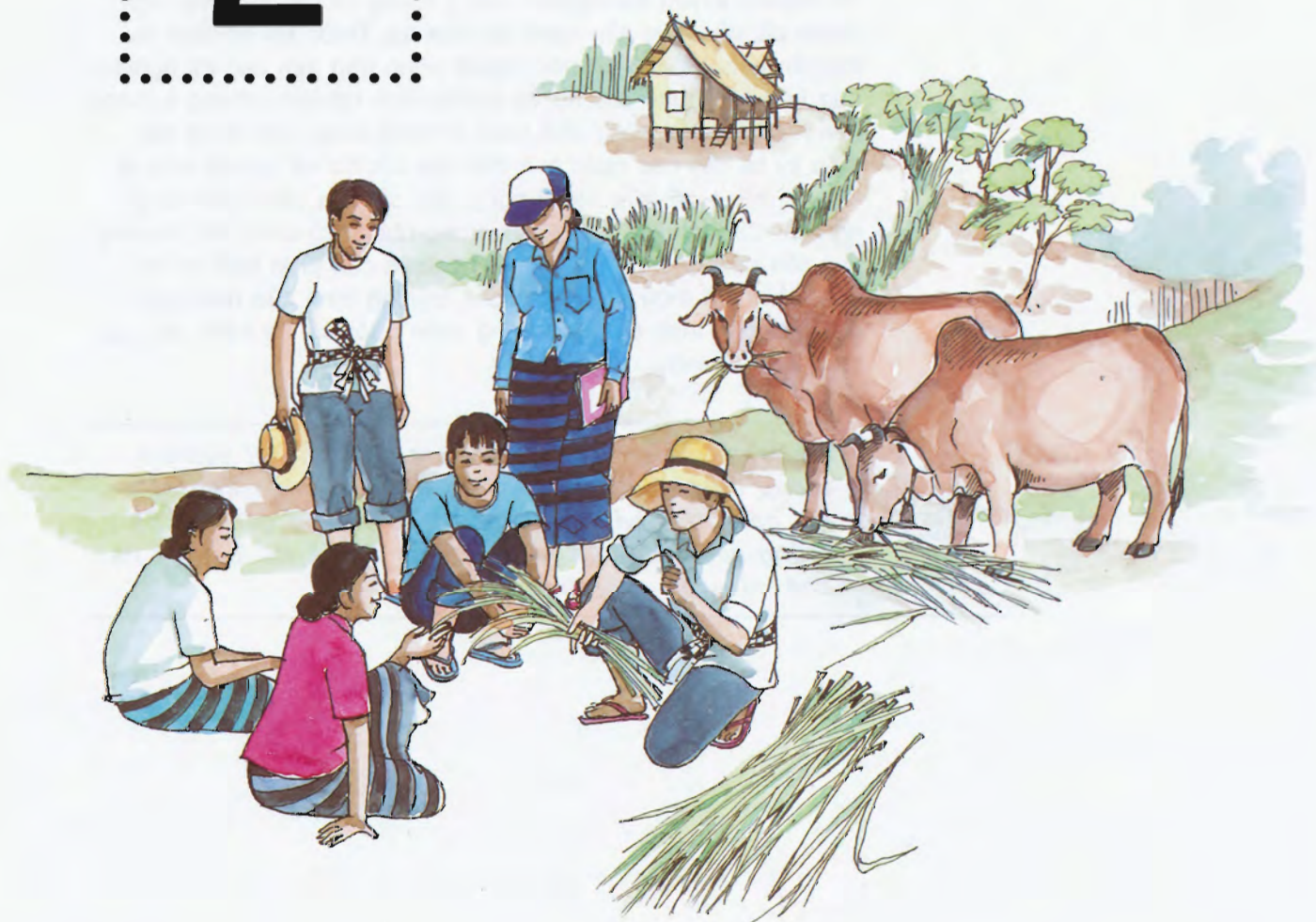
WS

Trong cuốn sách này chúng tôi mô tả một cách tiếp cận có sự tham gia được sử dụng bởi các 'chuyên gia' phát triển trong khu vực Đông Nam châu Á để giúp các nông hộ lồng ghép cây thức ăn xanh vào trang trại của họ. Nếu bạn là các cán bộ phát triển tổng hợp, những nguyên lý ở đây cũng tương tự, nhưng bạn có ít lựa chọn hơn trong công việc của mình.

2

Tại sao nên sử dụng phương pháp tiếp cận có sự tham gia?

Tại sao nên sử dụng phương pháp tiếp cận có sự tham gia?

Nông dân là những người làm thí nghiệm một cách trung thực. Họ thường xuyên thử nghiệm các ý tưởng và các kỹ thuật mới nhằm cải tiến thực tiễn canh tác của họ. Trước khi có dịch vụ khuyến nông của nhà nước, người nông dân làm các thí nghiệm dựa trên kiến thức của họ và những kinh nghiệm, những ý tưởng của những người nông dân khác ở trong vùng. Chỉ trong vài thập kỷ lại đây các nước mới thiết lập các cơ sở nghiên cứu và khuyến nông để giúp người nông dân cải tiến sản xuất nông nghiệp. Các khuyến nông viên trong những tổ chức này thường xúc tiến các kỹ thuật do các nhà nghiên cứu phát triển (ví dụ các giống lúa mới), thực hiện các chương trình của nhà nước (như chương trình tín dụng trong chăn nuôi) và thi hành các qui định hành chính.

Chú ý!

Nông dân là những người hăng hái làm thí nghiệm – thông thường những điều họ thiếu là cách tiếp cận với các giải pháp kỹ thuật có tiềm năng cải tiến hệ thống canh tác của họ và thông tin về lợi ích hay hạn chế của các giải pháp này.

Trong một vài trường hợp, phương pháp tiếp cận này trong phát triển nông nghiệp đã mang lại kết quả. Ví dụ, các giống lúa cải tiến và phân bón đã giúp người nông dân vùng đồng bằng tăng năng suất lúa. Trong một số trường hợp khác, như là hệ thống nông nghiệp nông hộ ở vùng đồi núi, kỹ thuật này đã không mang lại thành công. Chúng ta phải tự hỏi “Vì sao?”

- Thông thường chúng ta đơn giản là chưa thực sự hiểu nhu cầu người nông dân mà lại thường cho rằng chỉ năng suất được cải tiến là đủ để xác định tính phù hợp của kỹ thuật đó.
- Có một sự khác nhau rất lớn về nguồn lực, cơ hội và những hạn chế giữa các nông hộ, đặc biệt ở vùng đồi núi, điều đó có nghĩa là không có một giải pháp kỹ thuật đơn lẻ nào lại thích hợp cho tất cả mọi nông dân
- Người nông dân ít khi thích nghi một cách tuyệt đối với một giải pháp kỹ thuật nào đó. Họ thường tìm kiếm những ‘yếu tố’, hay những ‘viên gạch xây dựng’ mà họ có thể xếp chúng lại với nhau sao cho phù hợp với nhu cầu của họ. Các kỹ thuật đó được áp dụng sao cho PHÙ HỢP hơn là RÁP KHUÔN.

PH

JH

Sử dụng phương pháp tiếp cận có sự tham gia, dựa trên hoạt động hợp tác giữa người nông dân và cán bộ phát triển, như các nhà nghiên cứu hay các khuyến nông viên, sẽ giúp bạn vượt qua các hạn chế này.

Chú ý!

Trong cuốn sách này chúng tôi đưa ra “các giải pháp kỹ thuật” như là “các yếu tố” hay “các viên gạch xây dựng” mà người nông dân sử dụng nhằm phát triển các giải pháp sáng kiến của họ. Ví dụ “các giải pháp kỹ thuật” đó là giống cây trồng, chọn cây trên đường đồng mức nhằm chống xói mòn và các biện pháp phòng chống bệnh cho gia súc.

Loại tiếp cận nào nên sử dụng?

Có rất nhiều cách làm việc với người nông dân. Nó bao gồm từ những hoạt động tham khảo ý kiến người nông dân đến việc thiết lập một sự cộng tác mà qua đó người nông dân **đưa ra quyết định**. Mỗi quan hệ giữa bạn và nông dân sao cho 'đúng mực' phụ thuộc vào mục tiêu của bạn.

Tham khảo ý kiến người nông dân

Trong một vài trường hợp, cán bộ phát triển nên tham khảo ý kiến của nông dân để hiểu họ cần gì hơn hay những lý do vì sao họ chọn lựa giải pháp kỹ thuật này mà không chọn lựa giải pháp kỹ thuật khác. Ví dụ, thuê diện tích đất của người nông dân và hỏi ý kiến của người nông dân về các thí nghiệm mà bạn muốn tiến hành, như việc thử nghiệm nhiều giống ngô mới nhằm xác định một số giống ngô để cho người nông dân đánh giá trong thời gian tới. Trong mỗi quan hệ này, người nông dân cung cấp những thông tin, nhưng cán bộ phát triển quyết định việc chọn lựa.

PH

Người nông dân đưa ra quyết định

Trong nhiều trường hợp, cán bộ phát triển và nông dân cùng làm việc để giải quyết những vấn đề phức tạp, ví dụ như việc thiếu thức ăn cho gia súc vào mùa khô. Trong những tình huống này bạn cần sự tham gia tích cực của người nông dân trong việc ra quyết định để có thể kết hợp kiến thức bản địa của người dân với thông tin, ý tưởng và các giải pháp kỹ thuật mà cán bộ phát triển phải đưa ra. Trong mỗi quan hệ này người nông dân và cán bộ phát triển nên làm việc với nhau để xác định giải pháp kỹ thuật nào được kiểm chứng, làm thế nào để kiểm chứng, làm cho phù hợp và để lồng ghép nó trên trang trại của mình.

Chú ý!

"Hợp tác" nghĩa là cán bộ phát triển và nông dân làm việc với nhau để tìm ra các giải pháp cho các vấn đề khó khăn do người dân đưa ra

3

Một phương pháp tiếp cận có
sự tham gia đang hỗ trợ cho
chúng ta . . .

Việc chuẩn bị (2-4 tháng)

Lựa chọn địa điểm – trang 25

với Thống nhất các chủ đề – Tham gia chẩn đoán trang 30

Chia sẻ các kỹ thuật thành công
với những địa phương khác – trang 67

Một phương pháp tiếp
cận có sự tham gia đang
hỗ trợ cho chúng ta . . .

Chu kỳ tiếp theo (1-3 năm)

Tiếp cận đến những người
nông dân khác – xem trang 64

Lồng ghép các giải pháp tiềm
năng trên trang trại xem trang 60

Chu kỳ đầu tiên (6-12 tháng)

Tìm kiếm các giải pháp kỹ thuật
ôm nòng cốt – xem trang 42

Thử nghiệm các giải pháp ở phạm vi nhỏ –
xem trang 49

Phương pháp tiếp cận chúng tôi mô tả trong cuốn sách này dựa trên hoạt động do người nông dân đưa ra quyết định. Điểm quan trọng của phương pháp tiếp cận này là tiến trình dựa trên một chuỗi các hoạt động liên quan được tiến hành trong nhiều năm, mỗi bước hoạt động là dựa trên những bước trước để dẫn đến việc phát triển kỹ thuật

Các phương pháp đánh giá – xem trang 53

Báo cáo trở lại người dân – xem trang 57

Hợp nhóm nòng cốt – xem trang 55

Ban đầu, bạn sẽ thấy phương pháp tiếp cận này có những khó khăn. Nó trở nên dễ dàng hơn trong quá trình nâng cao tay nghề và phương pháp nếu chúng ta làm việc trong các nhóm nhỏ 2-3 người. Cùng với thời gian, khi bạn thấy tự tin hơn, bạn sẽ nhận thấy rằng một số hoạt động bạn có thể tự làm một cách dễ dàng (ví dụ như những cuộc thăm viếng nông dân định kỳ) và những khi làm việc theo nhóm (ví dụ khi điều hành trong họp nhóm dân).

Khi bạn bắt đầu sử dụng phương pháp tiếp cận này, bạn nhận thấy có một sự khác nhau đáng kể giữa các hộ gia đình nông dân và trong mỗi nhóm hộ gia đình dựa vào sự giàu nghèo, địa vị xã hội, giới tính và dân tộc.

Một sự khác nhau phổ biến giữa các hộ gia đình là các nhóm dân tộc khác nhau có tập quán canh tác khác nhau. Ví dụ nhóm dân tộc sống chủ yếu dựa vào du canh, trong khi đó nhóm dân tộc khác lại canh tác ổn định ở vùng đất thấp. Sự khác nhau thông thường trong một nhóm nông hộ là sự phân chia về lao động. Ở nhiều nước trong khu vực Đông Nam châu Á, phụ nữ thường chịu trách nhiệm chăn nuôi nhỏ, trong khi đó đàn ông lại quản lý đại gia súc.

Trong cả hai trường hợp, Trong cả hai trường hợp, nhóm nông hộ khác nhau sẽ có nhận thức khác nhau về vấn đề mà họ gặp phải và tiềm năng tác động của bất kỳ giải pháp kỹ thuật nào mà bạn có thể đưa ra. Do vậy, trong các hoạt động với nông dân, luôn tự hỏi mình là:

- Ai là người kiểm soát nguồn lực?
- Ai thực hiện nhiệm vụ đó?
- Ai ra quyết định?

Ai được hưởng lợi từ việc áp dụng tiến bộ kỹ thuật?

Nhớ rằng bạn làm việc với người nông dân mà bạn muốn phát triển các giải pháp kỹ thuật

Chú ý!

Các giai đoạn trong sự tiếp cận này được tóm tắt trong phần sau (Bảng xem trang 24) và mỗi giai đoạn được mô tả chi tiết trong những trang tiếp theo

Các bước trong tiến trình có sự tham gia

Giai đoạn	Mô tả	Ai quyết định*	
		ND	KN
Chọn địa điểm	• Thu thập thông tin cơ bản để giúp lựa chọn điểm		✓
Tổng nhất chủ đề- Tham gia chẩn đoán	• Thôn bản - xác định và sắp xếp chủ đề ưu tiên mà người dân muốn, và - xác định nhóm nông cốt để thử nghiệm các giải pháp có khả năng	✓	
	• Cán bộ phát triển quyết định, nếu: - có những giải pháp cho những chủ đề đáng để thử nghiệm được - những chủ đề phù hợp với mục tiêu của cơ quan phát triển.		✓
Tìm kiếm các giải pháp kỹ thuật với nhóm nông cốt	• Cán bộ phát triển và nhóm nông cốt thảo luận các giải pháp có khả năng, chọn những điều phù hợp với địa phương và quyết định những giải pháp nào để thử nghiệm.	✓	✓
Thử các giải pháp – ở mức độ nhỏ	• Nhóm nông cốt và cán bộ phát triển thảo luận làm thế nào để thử nghiệm, ở đâu, ai làm, các chỉ tiêu theo dõi và thời điểm đánh giá.	✓	✓
	• Nhóm nông cốt thử nghiệm các giải pháp trên phạm vi nhỏ.	✓	✓
	• Cán bộ phát triển và nhóm nông cốt giám sát và đánh giá giải pháp kỹ thuật.	✓	✓
Báo cáo trở lại cho địa phương	• Trong họp dân, nhóm nông cốt mô tả lại những điều họ đã tìm ra được trong thí nghiệm. Cán bộ phát triển hỏi nông dân họ muốn làm điều gì tiếp theo.	✓	
	• Có thể có nhiều nông dân khác muốn tham gia thử nghiệm các giải pháp đó ở phạm vi nhỏ.	✓	
	• Nếu không có giải pháp nào mang lại kết quả khả quan, cán bộ phát triển và nông dân cần nghiên cứu giải pháp khác.	✓	✓
Lồng ghép các giải pháp triển vọng vào sản xuất	• Nhóm nông cốt có thể nhân rộng kết quả kỹ thuật trên phạm vi rộng hơn và lồng ghép với giải pháp kỹ thuật khác.	✓	
Nhân rộng ra những hộ gia đình khác	• Cán bộ phát triển khuyến khích chuyển giao kỹ thuật từ nông dân đến nông dân thông qua các nhóm nông dân và tham quan.	✓	✓
Chia sẻ thành công	• Cán bộ phát triển khuyến khích nhân rộng kết quả đến địa phương mới thông qua việc nông dân chuyển giao cho nông dân và tham quan.	✓	✓

* ND: Nông dân, KN: Cán bộ khuyến nông

Chọn điểm

Quyết định đầu tiên của bạn là chọn một hay nhiều điểm mà bạn sẽ làm việc với người nông dân. Làm thế nào để lựa chọn?

Theo kinh nghiệm của chúng tôi, rất nhiều dự án đã gặp phải vấn đề này là khi lựa chọn điểm chỉ chú ý đến mặt thuận lợi cho dự án mà ít cân nhắc đến tiềm năng và những lợi ích về các tiến bộ kỹ thuật, kỹ năng và kiến thức mang lại cho địa phương.

Một số cán bộ phát triển được chỉ định làm việc tại một thôn cụ thể nào đó mà không có sự lựa chọn nào khác. Một số khác có thể lựa chọn nhưng trong một phạm vi nhỏ. Những người làm công tác "phát triển tổng hợp" cần suy nghĩ về việc lựa chọn điểm một cách cẩn thận.

NR

Làm thế nào để chọn điểm

Hãy tự hỏi mình những câu hỏi sau đây:

Chuyển giao cho nông dân cái gì?

Hầu hết chúng ta đều có kỹ năng, kiến thức, và kỹ thuật trong một chừng mực nào đó để chuyển giao cho người nông dân. Chúng ta phải xác định địa điểm mà ở đó những chuyên môn của chúng ta phù hợp với nhu cầu của người dân. Ví dụ, cán bộ khuyến nông về chăn nuôi cần xác định nơi người nông dân đang có những vấn đề trở ngại lớn trong hệ thống chăn nuôi của họ.

Ở đâu có ảnh hưởng lớn nhất?

Có phương pháp tiếp cận tham gia tốt cũng không có ích lợi gì trong khi làm việc với người nông dân nếu địa điểm lựa chọn có ít tiềm năng về việc ứng dụng các kỹ thuật chuyển giao. Phải tự hỏi mình “Liệu có nhiều người nông dân ở địa phương và những vùng lân cận sẽ được hưởng lợi từ công việc này?”

Mục tiêu xã hội của tổ chức chúng ta là gì?

Hầu hết chúng ta đều làm việc cho các tổ chức mà tổ chức có mục tiêu xã hội nhất định, ví dụ như xoá đói giảm nghèo. Phải tự hỏi:

- Chúng ta có đạt được mục tiêu xã hội của tổ chức mình nếu làm việc ở địa phương này?
- Có bao nhiêu gia đình trong địa phương này được hưởng lợi nếu họ cùng làm việc để cải tiến hệ thống sản xuất?
- Có bao nhiêu địa phương lân cận có thể được hưởng lợi từ những giải pháp kỹ thuật được phát triển ở địa phương này?
- Có bao nhiêu đối tác và các tổ chức ở địa phương ủng hộ công việc này?

WS

Để giúp bạn trả lời những câu hỏi này, hãy trao đổi với chính quyền địa phương, những nhóm nông dân và từng người cụ thể cũng như thu thập các thông tin ban đầu về hệ thống sản xuất.

Chú ý:

*Suy nghĩ cẩn thận về những thông tin thu thập.
Thông thường, thông tin quan trọng nhất là từ việc
quan sát thực tế của bạn và những cuộc trao đổi với
người nông dân*

Phải tin chắc rằng bạn đã trao đổi không chỉ đối với người có ảnh hưởng ở địa phương mà kể cả những người sẽ là đối tượng trong việc áp dụng các kỹ thuật sau này.

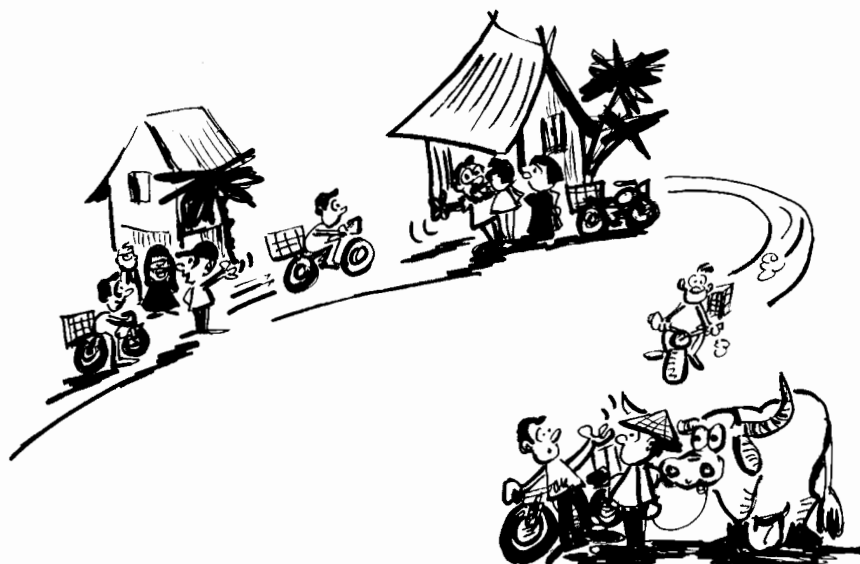

Nên thu thập các thông tin cơ bản về môi trường để chắc chắn rằng giải pháp kỹ thuật được đưa ra sẽ phù hợp với điều kiện tự nhiên ở đó.

Không nên sử dụng quá nhiều thời gian vào việc thu thập các thông tin một cách quá chi tiết

Chú ý!

Thống nhất các chủ đề – Cùng tham gia chẩn đoán

Bây giờ bạn đã có một hay nhiều điểm mà bạn muốn làm việc, nhưng chỉ có bạn xác định những vấn đề, nội dung công việc. Bạn không thể chắc chắn rằng người nông dân cũng đưa ra những vấn đề như vậy.

Người nông dân chỉ thích làm việc với bạn nếu như họ thấy nội dung công việc đó quan trọng và cấp thiết hơn những vấn đề khác.

Tham gia chẩn đoán (PD) là một phương pháp giúp người nông dân đưa ra quyết định. Trong tham gia chẩn đoán, người nông dân phải:

- Đưa ra và xác định thứ tự ưu tiên các vấn đề cần giải quyết
- Xác định ai là người trong địa phương bị ảnh hưởng nhiều nhất, và
- Chỉ định ai ở địa phương chịu trách nhiệm làm việc với bạn để giải quyết vấn đề đó.

Tham gia chẩn đoán là khâu đầu tiên trong tiến trình phát triển mà mọi ý kiến của người dân phải ngang nhau. Điều này giúp cho việc xây dựng niềm tin và sự hiểu biết lẫn nhau giữa người nông dân và cán bộ phát triển. Kết quả của việc chẩn đoán có sự tham gia là sự hiểu biết giữa cán bộ phát triển và người dân về các vấn đề khó khăn cần được giải quyết, và làm thế nào để cùng nhau giải quyết vấn đề khó khăn đó.

PH

Tham gia chẩn đoán KHÔNG PHẢI là tiến trình nhu nhận thông tin từ người nông dân để rồi từ đó cán bộ phát triển đưa ra quyết định. Nó là bước đầu tiên hứa hẹn với người dân địa phương tìm kiếm con đường cải tiến hệ thống sản xuất của họ. Không nên hứa hão những điều mà bạn không thể làm được.

Chú ý!

Làm thế nào để triển khai chẩn đoán có sự tham gia?

Chẩn đoán có sự tham gia sẽ giúp bạn xác định liệu có tiềm năng mang lại lợi ích cho người dân địa phương dựa vào những kỹ năng, kiến thức và kỹ thuật mà bạn định chuyển giao cho họ hay không. Một loạt các câu hỏi nêu ra dưới đây sẽ giúp bạn đưa ra nhận định đó. Nếu thực sự có triển vọng, bạn nên trả lời “CÓ” cho những câu hỏi đó:

Thực sự có tiềm năng để làm việc với người dân ở đó hay không?

Câu hỏi 1	Người nông dân có cân nhắc những vấn đề liên quan là quan trọng đối với họ để họ cam kết cùng tìm ra giải pháp hay không?
Câu hỏi 2	Có nhiều nông dân ở địa phương và các địa phương lân cận đang gặp phải vấn đề khó khăn đó không?
Câu hỏi 3	Đã có người nông dân nào cố gắng tìm giải pháp để giải quyết vấn đề khó khăn đó?
Câu hỏi 4	Có giải pháp nào có tiềm năng mà bạn có thể chuyển giao cho người nông dân và nó mang lại lợi ích thực tế cho họ không?
Câu hỏi 5	Bạn có thể đạt được mục tiêu xã hội của tổ chức không (Ví dụ như giảm nghèo) thông qua công việc ở địa phương?
Câu hỏi 5	Bạn và các tổ chức địa phương có cam kết dành thời gian và nguồn lực để làm việc với người nông dân nhằm cải thiện hệ thống sản xuất của họ không?

Trong những trang tiếp theo chúng tôi mô tả một cách tiến hành chẩn đoán có sự tham gia với người dân. Đây không phải là một bản hướng dẫn từng bước, nó chỉ là một ví dụ của một tiến trình làm việc cho chúng ta. Chúng tôi đề cập đến một số công cụ giúp bạn sử dụng trong khi tiến hành cùng chẩn đoán với người dân (ví dụ như bản đồ tài nguyên của địa phương). Những công cụ này được mô tả chi tiết hơn ở Chương 5. Việc sử dụng các công cụ này một cách có hiệu quả, bạn sẽ cần phát triển giao tiếp tốt và kỹ năng thúc đẩy. Những điều này được mô tả ở Chương 4.

Bước 1: Chuẩn bị làm chẩn đoán có sự tham gia (PD)
Nghiên cứu thực địa

Trước khi tiến hành PD bạn nên có tiếp cận gần gũi với địa phương và hệ thống sản xuất ở đó bằng cách đi thăm trong địa phương để tiếp cận những người lãnh đạo, những người nông dân, thảo luận về hệ thống sản xuất của họ mà bạn quan sát được (xem trang 86). Điều này sẽ giúp bạn thu nhận thông tin ban đầu về những vấn đề khó khăn cũng như những cơ hội mà người dân đối mặt.

Xác định ai sẽ tham dự chẩn đoán có sự tham gia

Hãy tự hỏi “Ai là người thuộc nhóm đối tác ở địa phương?”. Cần chắc chắn rằng nhóm “đối tượng” (ví dụ ở nhóm phụ nữ chăn nuôi gia súc) là những người thật sự đại diện trong PD.

*Công cụ tốt!
Khảo sát thôn bản*

Tổ chức chẩn đoán có sự tham gia

Hãy nói với lãnh đạo và những người đại diện trong các nhóm rằng bạn muốn mời họ tham dự PD vào một thời gian và địa điểm thích hợp. Chẩn đoán tham gia nên được tiến hành vào thời điểm thuận tiện nhất cho người nông dân. Ví dụ, họ có thể tổ chức PD vào một hai buổi tối nào đó.

Bước 2: Tiến hành PD

Làm rõ mục tiêu và những cái bạn có thể và không có thể giải quyết

Thông thường khi làm PD cũng là lần đầu tiên bạn gặp địa phương, người dân có thể mong chờ những điều mà bạn không làm được (ví dụ như họ cần vốn). Trước khi bước vào PD cần giải thích rõ mục tiêu và những điều bạn có thể mang lại.

Thay đổi không khí

Người nông dân tham gia PD lần đầu, họ có thể nghĩ là cuộc họp thường do một vài người nào đó có ảnh hưởng trong địa phương chủ trì. Để khuyến khích sự tham gia của tất cả các thành viên bạn nên sử dụng công cụ giúp làm “thay đổi không khí”. Một cách khởi đầu thường sử dụng là đề nghị người dân vẽ bản đồ tài nguyên ở địa phương (xem trang 88), bằng cách đó người dân vẽ ra bản đồ của làng bản họ và chỉ ra những điểm trên bản đồ (như nhà ở, rừng, ruộng đất) mà họ cho là quan trọng.

*Công cụ tốt!
Vẽ bản đồ tài nguyên*

Xác định các nhóm xã hội ở địa phương

Tiếp theo vẽ bản đồ, bạn có thể xúc tiến việc thảo luận về các nhóm xã hội khác nhau ở địa phương. Các nhóm khác nhau về giới, dân tộc, mức độ giàu nghèo trong địa phương thường có những khó khăn và những tiềm năng khác nhau. Hiểu sự khác nhau này sẽ giúp bạn đạt được mục đích của công việc và giám sát những ảnh hưởng của những cải tiến. Phân loại giàu nghèo là một công cụ tốt để khuyến khích thảo luận về những vấn đề nêu ra (trang 90).

Trước khi sử dụng các công cụ như phân tích giàu nghèo và lịch thời vụ, hãy đọc kỹ thuật phân loại, cho điểm, đánh giá, trang 83.

Xem xét những thay đổi lâu dài trong hệ thống sản xuất

Sau khi phân tích giàu nghèo, bạn có thể khuyến khích việc thảo luận về những chủ đề mà người dân đang gặp phải bằng cách đặt các câu hỏi như “Hệ thống sản xuất của ông bà được thay đổi như thế nào so với 30 năm trước đây?”. Có một công cụ giúp bạn làm việc này ở phần lịch sự kiện (xem trang 94). Đây là thời điểm tốt để hỏi người nông dân về những biến đổi trong hệ thống sản xuất của họ dẫn đến việc thảo luận về “cơ hội” cho sự phát triển.

***Công cụ tốt!
Phân loại giàu nghèo***

***Công cụ tốt!
Lịch sự kiện***

Tập trung thảo luận về sinh kế của cộng đồng

Đề nghị người nông dân cho biết những loại cây trồng, những loại gia súc nuôi và những hoạt động khác phục vụ cho sinh kế ở địa phương. Sau đó bạn có thể sử dụng kỹ thuật cho điểm hay phân loại để xem xét tầm quan trọng của các hoạt động đó. Mặc dù thông tin ở đây cung cấp cho bạn hiểu biết về những hoạt động sản xuất nông nghiệp quan trọng ở địa phương, nhưng nó vẫn chỉ là những tham khảo ban đầu vì sự phân tích đó có thể rất khác nhau giữa các hộ gia đình. Điều này nên được tiếp tục thảo luận sâu hơn.

*Công cụ tốt!
Lịch thời vụ*

Một cách khác thúc đẩy sự thảo luận trong nhóm về các vấn đề lớn đó là hỏi “Hoạt động sản xuất nông nghiệp được tiến hành như thế nào trong năm?”. Điều này giúp bạn những hiểu biết về nhu cầu lao động, lịch gieo trồng, dịch bệnh của con người, tình hình lương thực, quản lý gia súc theo các tháng trong năm. Lịch thời vụ là loại công cụ giúp bạn làm việc này (xem trang 96).

Những vấn đề khó khăn và cơ hội?

Những vấn đề ảnh hưởng đến sự phát triển của người dân có thể là những khó khăn hoặc những cơ hội. Ví dụ, người nông dân muốn giải quyết vấn đề năng suất lúa thấp ở vùng đồi núi. Cơ hội cho sự phát triển ở đây là có thể giới thiệu những cây trồng bán lấy tiền có tiềm năng mang lại nguồn thu nhập cao hơn, từ đó người dân lấy tiền để mua gạo. Giải quyết những vấn đề khó khăn cơ bản ở địa phương thường là điểm khởi đầu cho việc xây dựng lòng tin giữa cán bộ phát triển và nông dân, trong khi tiến hành những cơ hội phát triển có thể là bước tiếp theo trong quá trình làm việc với người dân.

Chú ý!

Xác định và phân loại các vấn đề khó khăn

Đây là khâu chủ yếu của PD. Tất cả những công cụ trước hay những thảo luận nhằm thúc đẩy việc thảo luận về những vấn đề khó khăn trong sinh kế hoặc những vấn đề khó khăn người nông dân đang gặp phải. Bây giờ bạn có thể hỏi người dân vấn đề khó khăn hoặc chủ đề nào là quan trọng nhất. Thúc đẩy sự thảo luận này bằng cách hỏi người nông dân:

- Liệt kê những vấn đề chính
- Thảo luận từng vấn đề
- Xếp loại tầm quan trọng bằng cách cho điểm hoặc phân loại.

PH

Bước 3: Tổng nhất kế hoạch hành động để kiểm chứng một giải pháp

Một khi người nông dân đã đồng ý bán xấp thử tự các vấn đề ưu tiên, bạn sẽ có đủ thông tin để từ PD. Để tìm hiểu liệu có tiềm năng thực sự cho bạn làm việc ở địa phương này. Xem bảng câu hỏi trang 32 để tự nhớ lại những câu hỏi quan trọng mà bạn muốn trả lời trong khi thực hiện PD. Đặc biệt bạn phải xác định những khó khăn hoặc những cơ hội được người nông dân xếp cả hai loại ưu tiên nhất và tìm xem có cơ hội nào giải quyết vấn đề đó.

Bây giờ bạn phải nói với người dân trong những vấn đề họ vừa nêu ra, vấn đề nào bạn nghĩ rằng bạn có thể giúp họ giải quyết và hỏi họ rằng họ có quyết tâm dành thời gian để làm việc đó không. Nếu họ đồng tình thì bạn tiếp tục:

- Đi đến một sự đồng ý về những vấn đề nào sẽ được giải quyết
- Thành lập nhóm nông cốt. Xác định một nhóm nhỏ những người nông dân thích làm với bạn về những chủ đề đó. Điều quan trọng là rất khó làm việc có hiệu quả trong năm đầu với nhóm trên 10 nông dân.
- Lập kế hoạch thời gian làm việc với nhóm nông cốt để tìm kiếm các các giải pháp kỹ thuật để thử nghiệm.

Bạn có thể phát hiện rằng những vấn đề khó khăn của người dân với những kỹ thuật bạn chuyển giao không tương xứng với nhau. Trong trường hợp như vậy, người nông dân sẽ không tự nguyện đồng ý làm cùng bạn. Điều đó cũng có nghĩa là cơ hội cho bạn làm việc một cách có hiệu quả với cộng đồng chưa có lúc này. Bạn sẽ phải dừng công việc ở tại đây trong quá trình làm PD.

MT

Những cân nhắc trong PD

Làm PD hết bao lâu?

Bạn có thể hoàn thành PD trong một ngày. Mỗi một phần trong PD không nên kéo dài quá 2 giờ mà không giải lao. Người dân sẽ mất tập trung PD nếu làm quá lâu.

Kỹ năng gì cần thiết khi làm PD?

Kỹ năng thúc đẩy một cuộc họp dân không đơn giản. Kỹ năng thúc đẩy tốt giúp bạn tiến hành PD có hiệu quả. Bạn cần giữ tính trung lập, chia sẻ thông tin với người nông dân nhưng không được đưa ra ý kiến hay lời khuyên của mình. Bạn cũng cần kích thích sự tham gia của tất cả các nhóm xã hội khác nhau. Thông thường người có vị trí ở trong làng bản thường tranh giành ý kiến phát biểu trong các cuộc họp ngay từ đầu. Cần xem xét vấn đề ngôn ngữ, trình độ học vấn trong quá trình tham dự của nhóm tham dự. Nếu thật sự có sự khác biệt, bạn hãy tìm những cách để dùng tiếng địa phương và tranh ảnh.

Nên có ít nhất hai người hướng dẫn trong một cuộc PD, một nam và một nữ. Hai người sẽ giúp nhau hướng dẫn cuộc thảo luận và có thể chia các thành viên tham dự cuộc họp thành các nhóm khác nhau (dựa vào giới tính, dân tộc, giàu nghèo) để hiểu các vấn đề khó khăn cũng như thuận lợi của các nhóm riêng biệt trong cộng đồng.

Đồng thời hai người hướng dẫn cũng giúp tiết kiệm thời gian trong một số hoạt động (như khi làm lịch thời vụ, lịch sự kiện, phân tích giàu nghèo) trong các nhóm nhỏ.

Không dễ dàng để có được kỹ năng tốt trong giao tiếp và thúc đẩy. Bạn cần phải “vừa làm vừa học” và quan sát những người có kỹ năng khác khi họ làm PD. Những kỹ năng này được mô tả trong Chương 4.

Ba lời khuyên . . .

- Trong một số trường hợp không nên tiếp tục làm PD nếu nhóm mục tiêu không có tính đại diện. Ví dụ, nếu những thành viên của nhóm hộ nghèo hoặc phụ nữ không thực sự là đại diện cho các nhóm này, bạn sẽ thu được những định kiến sai lệch về tình hình của địa phương. Trong những trường hợp này, bạn nên cân nhắc bản đồ tài nguyên và sự phân loại giàu nghèo của địa phương trước đây cũng như sử dụng những kết quả đó làm cơ sở cho việc lập kế hoạch chẩn đoán bổ sung khác với nhóm đó vào ngày sau.

- Để tiết kiệm thời gian trong khi làm PD, nên phân nhóm thảo luận thành các nhóm nhỏ, mỗi nhóm nhỏ sử dụng các loại công cụ khác nhau và báo cáo kết quả thảo luận cho nhóm lớn.
- Với tất cả những công cụ sử dụng trong PD, khuyến khích người dân tự trình bày theo cách mà họ thích, và cung cấp cho họ những vật tư cần thiết (như bút, giấy to, giấy màu, bút màu, kéo, các loại hạt). Hãy để cho người nông dân cầm bút!

PH

Các dụng cụ bạn sử dụng trong chẩn đoán có sự tham gia (ví dụ như bản đồ địa phương, lịch thời vụ) không phải là kết quả cuối cùng! Đó chỉ là những công cụ để giúp người dân xác định những vấn đề mà họ gặp phải ở địa phương và giúp bạn hiểu được những điều cơ bản về vấn đề đó.

Chú ý!

Tìm kiếm các giải pháp kỹ thuật với nhóm nông cốt

Bây giờ, bạn và người dân đã có những thống nhất về các vấn đề chung, bạn cần phân tích những vấn đề đó chi tiết hơn và xác định những giải pháp khả thi để thử nghiệm. Bạn không đóng vai trò quyết định một mình ở đây! Bạn cần làm việc với nhóm nông cốt để hiểu những nguyên nhân sâu xa của vấn đề, từ đó bạn mới tìm kiếm các giải pháp kỹ thuật để thử nghiệm.

Ba nguyên tắc trong xác định các giải pháp kỹ thuật:

Đánh giá các giải pháp với nông dân càng sớm càng tốt. Không cần thiết phải đợi đến khi bạn hiểu rõ hệ thống sản xuất của người nông dân trước khi thử nghiệm các giải pháp kỹ thuật. Với kinh nghiệm dày dặn của người nông dân, họ sẽ xác định ngay các loại thông tin và kỹ thuật để áp dụng một cách có hiệu quả.

PH

Xác định nhiều giải pháp kỹ thuật

Mỗi người nông dân và mỗi trang trại đều khác nhau và không có kỹ thuật đơn thuần nào thích hợp cho tất cả các trang trại. Phải làm rõ rằng bạn không chỉ đưa cho người nông dân các giải pháp mà bạn thích, mà là nhiều giải pháp có liên quan đến các vấn đề đã được xác định ở PD, và các giải pháp phải thực tế với điều kiện của địa phương.

JH

Đưa ra những yếu tố kỹ thuật có bản, không phải các giải pháp kỹ thuật đã được hoàn chỉnh

Thông thường những nhà nghiên cứu và cán bộ phát triển cảm thấy rằng họ không thể chuyển giao kỹ thuật cho nông dân nếu các kỹ thuật đó chưa được “phát triển hoàn hảo”. Ví dụ, họ cảm thấy rất ngại ngùng khi đưa cho người nông dân các giống cỏ mà không nói cho người nông dân biết rõ những giống đó được trồng, chăm sóc và sử dụng cho gia súc ăn như thế nào. Trong thực tế, điều này không cần thiết. Người nông dân tự tìm cách quản lý cây thức ăn đó phù hợp với điều kiện sản xuất của mình. Tốt nhất là cung cấp cho người nông dân những ý tưởng và các nguyên tắc hơn là cung cấp cho họ những vấn đề chuyên sâu. Điều này sẽ giúp cho người nông dân xác định sự lựa chọn tự do trong mỗi giải pháp kỹ thuật.

Chú ý!

Để tránh việc khuyến khích người nông dân chỉ cho những giải pháp mà bạn “thích”. Hãy làm rõ bạn đã đưa cho người nông dân nhiều giải pháp khác nhau. Người nông dân có thể tìm thấy những vấn đề họ có thể giải quyết hay thay đổi trong điều kiện sản xuất của họ để tận dụng những cơ hội mà các giải pháp kỹ thuật mang lại.

Làm thế nào để xác định các giải pháp kỹ thuật

Những bước làm sau đây là một ví dụ về cách thức bạn làm việc với nhóm nông cốt để xác định các giải pháp cho những vấn đề cụ thể.

Bước 1: Phân tích vấn đề

Tóm tắt lại kết quả đạt được trong quá trình làm PD và xác định lại rằng người nông dân thực sự muốn cùng bạn giải quyết những vấn đề khó khăn đó. Sau đó tiến hành thảo luận với nông dân về nguyên nhân sâu xa của từng vấn đề khó khăn đó là gì. Công cụ giúp bạn làm điều này là Sơ đồ phân tích nguyên nhân – kết quả (xem trang 98).

Ở sơ đồ phân tích nguyên nhân – kết quả, bạn hỏi người nông dân những nguyên nhân của những vấn đề chính, mối liên quan của các yếu tố đó và những việc họ đã làm để khắc phục những khó khăn đó. Khi bạn hoàn chỉnh Sơ đồ phân tích nguyên nhân – kết quả, bạn có thể hỏi người nông dân điểm nào trên sơ đồ đó có khả năng phát triển các giải pháp.

*Công cụ tốt!
Sơ đồ phân tích nguyên
nhân – kết quả*

WS

JH

Bước 2: Xác định các giải pháp có tiềm năng

Các giải pháp kỹ thuật có thể tạo ra từ nhiều nguồn, không chỉ riêng từ bạn! Các giải pháp này cũng có thể từ người nông dân, từ những người nông dân ở địa phương khác khi họ có những vấn đề tương tự đã được giải quyết, từ các tài liệu nghiên cứu và khuyến nông, các dự án, các tổ chức quốc tế và các tổ chức phi chính phủ.

Đôi lúc bạn đã có rất nhiều các thông tin về các giải pháp kỹ thuật tương tự mà bạn đã làm việc ở địa phương khác. Trong trường hợp này, không cần phải tốn nhiều thời gian, chỉ việc hỏi người nông dân giải pháp nào họ muốn đánh giá. Trong những trường hợp khác, bạn cần thảo luận với người nông dân để xác định các giải pháp có thể. Điều này cũng bao gồm cả việc tham khảo tài liệu, tham quan những địa phương khác và hỏi ý kiến của những nhà chuyên môn.

Bước 3: Quyết định những giải pháp để thử nghiệm

Một khi bạn có một loạt những giải pháp kỹ thuật đầy hứa hẹn, hãy tạo điều kiện thuận lợi cho cuộc thảo luận với nhóm nông cốt về lợi ích, chi phí cũng như những hạn chế của mỗi một lựa chọn, đồng thời yêu cầu nông dân quyết định những giải pháp nào để tiến hành đánh giá. Đôi khi, nông dân thật khó mà quyết định giải pháp nào để tiến hành thử nghiệm cho đến khi chính họ thử nghiệm trên một quy mô nhỏ. Nếu bạn đang xem xét các loại giống rau màu mới, có lẽ nông dân sẽ rất dễ dàng kiểm định tất cả các loại giống có triển vọng trong các khu đất thử nghiệm nhỏ và lựa chọn nào mà họ thích nhất sau vụ mùa đầu tiên. Tuy nhiên, nếu bạn đang theo dõi tính chịu đựng của loài gia súc mới trong thực tiễn, quyết định có thể gặp khó khăn hơn. Vai trò của bạn chính là cung cấp càng nhiều các thông tin liên quan cho nông dân càng tốt để hỗ trợ họ trong tiến trình đưa ra quyết định giải pháp nào để tiến hành thử nghiệm.

JH

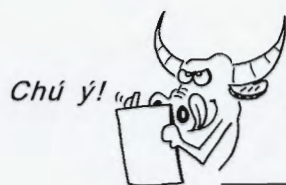

JH

Ba lời khuyên. . .

- Bình thường, xác định “ xuất phát điểm kỹ thuật” mang lại những lợi nhuận nhanh nhất cho người nông dân để gây dựng niềm tin và lòng nhiệt tình là điều hết sức hữu ích. Ví dụ, bạn có thể giới thiệu những giống lúa mới ngon có thể mang lại lợi nhuận ngay lập tức, trong khi đó, song song, tiến hành làm việc với nông dân để phát triển hàng rào cây thức ăn xanh nhằm kiểm soát độ xói mòn đất ở các nơi mà những lợi nhuận chưa có ngay tức thời. Xuất phát điểm không phải là những bài báo cáo mà rõ ràng là vai trò của giải pháp cho các vấn đề người nông dân đã định ra.
- Thêm vào mục làm việc chung với nhóm nông cốt, điều cần thiết là bạn phải đến thăm các trang trại cá nhân để hiểu rõ hơn những thay đổi về nhu cầu và tìm những cơ hội cho nông dân.
- Nông dân là những nhà thử nghiệm rất nhiệt tình và muốn nhanh chóng tiến hành ngay lập tức một khi họ đã quyết định những giải pháp nào để thử nghiệm.

Chú ý!

Xuất phát điểm kỹ thuật giúp gây dựng niềm tin giữa nông dân và các nhà phát triển.

Cách thử nghiệm và đánh giá những giải pháp – khởi đầu quy mô nhỏ

Một khi nhóm nông cốt đã chọn ra được những giải pháp kỹ thuật để thử nghiệm, câu hỏi tiếp theo cần phải được trả lời là “Chúng ta thử nghiệm và đánh giá những lựa chọn này như thế nào?”

Ba nguyên tắc hướng dẫn cơ bản là :

Xuất phát điểm trên một quy mô nhỏ

Rõ ràng, những người nông dân trước hết muốn thử nghiệm những giải pháp kỹ thuật trên một quy mô nhỏ vì điều này sẽ giảm thiểu những nguy cơ và cho họ cơ hội để thử nghiệm với nhiều lựa chọn khác nhau.

Ví dụ, nếu người nông dân thử nghiệm những loại cây thức ăn xanh mới khác nhau, những khu đất nhỏ gần nhà sẽ giúp họ trả lời các câu hỏi chẳng hạn : “ Mỗi loại giống phát triển tốt vào mùa khô như thế nào?” “ Thu hoạch chúng có có thuận lợi không?” và “ Gia súc của tôi có thích ăn các loại cây này không?”

Chú ý!

Bắt đầu từ quy mô nhỏ và dựa vào những thành công của địa phương!

Tuân thủ những thử nghiệm đơn giản

Phần lớn những giải pháp kỹ thuật đều khó quản lý và so sánh. Chúng tôi nhận thấy rằng nông dân có thể dễ dàng chọn lựa trong vòng sáu giải pháp kỹ thuật.

Khuyến khích nông dân ‘thử chơi’ với các giải pháp kỹ thuật

Người nông dân thường thích nghi hơn là chấp nhận các giải pháp kỹ thuật. Họ đang tìm kiếm ‘yếu tố’ hoặc là ‘những viên gạch’ mà họ có thể xếp chúng với nhau một cách sáng tạo phù hợp với nhu cầu đặc biệt của mình.

Làm thế nào để thử nghiệm những giải pháp

Bước một: Lập kế hoạch thử nghiệm những giải pháp
Trước khi bắt đầu các thử nghiệm trên thực tế, hãy thúc đẩy cho các cuộc thảo luận với nhóm nông cốt xem xét các vấn đề sau:

Tính toán điều gì?

Đặc tính của kỹ thuật mới mà họ cần phải đánh giá là gì và khi nào thì họ lập kế hoạch thực thi phương thức tính toán này?

Chúng ta thử nghiệm các giải pháp kỹ thuật như thế nào?

Nông dân có thể quyết định thử nghiệm về các giải pháp kỹ thuật một nhóm phụ trách một khu vực hoặc mỗi nông dân có thể muốn thử nghiệm riêng các giải pháp kỹ thuật trên đất của mình. Đôi khi, người ta cũng có thể kết hợp cả hai. Bạn cũng có thể muốn có một số dữ liệu chi tiết hơn và đề nghị trông nom một thử nghiệm nhỏ tương tự bên cạnh các thử nghiệm của nông dân. Tất cả các cách thử nghiệm các giải pháp kỹ thuật này đều tỏ ra có hiệu lực. Sự chọn lựa các phương pháp tùy thuộc vào nhu cầu của bạn và nhu cầu cũng như khả năng của nhóm nông cốt.

Kiểm soát lựa chọn là gì?

Luôn luôn so sánh những lựa chọn mới với tình hình thực tế của người nông dân trong cùng một thử nghiệm.

JH

Bước 2 : Thử nghiệm các lựa chọn

Khi người nông dân bắt đầu thử nghiệm các giải pháp kỹ thuật, bạn cần phải hỗ trợ họ bằng cách :

- cung cấp các tư liệu cần thiết để thực hiện các giải pháp kỹ thuật (ví dụ hạt giống),
- cung cấp những thông tin kỹ thuật quan trọng,
- giúp đỡ người nông dân thiết lập các thử nghiệm,
- thực hiện các cuộc viếng thăm ngay sau khi thiết lập thử nghiệm, và
- thường xuyên thực hiện các cuộc viếng thăm để thảo luận tình hình tiến triển và giúp giải quyết những vấn đề nhỏ chắc chắn sẽ phát sinh ngay từ khi mới bắt đầu. Hỗ trợ tích cực cho nông dân sẽ khuyến khích và gây dựng lòng tin cho họ về mối quan hệ công tác với các bạn.

Cảnh báo!!

Không nên chỉ đến thăm những người nông dân mà bạn thích. Mỗi lần đến thăm, ít nhất bạn phải đến một hoặc hai hộ nông dân mà đợt trước bạn chưa có dịp đến thăm!

Bạn là một cầu nối quan trọng với tất cả các người nông dân đang thực hiện những giải pháp kỹ thuật . Bạn có thể giúp họ theo nhóm thông qua:

- thảo luận các kinh nghiệm của các nông dân khác đang tiến hành thử nghiệm cùng một giải pháp, và
- cung cấp những thông tin kỹ thuật về các giải pháp. Chẳng hạn, người nông dân thường có ấn tượng về sự phát triển nhanh của các loài cây thức ăn xanh mà chỉ có cán bộ phát triển biết nó sẽ phát triển không tốt vào mùa khô. Nếu cán bộ phát triển không đưa thông tin này cho nông dân, họ có thể mở rộng việc trồng những loài cây thức ăn này trong mùa mưa đầu tiên và rồi cảm thấy thất vọng khi những loài cây thức ăn xanh này chết vào mùa khô.

JH

Bước 3 : Đánh giá các lựa chọn

Khi nông dân thử nghiệm và thích ứng với kỹ thuật mới, họ tiếp tục đánh giá chúng. Họ không ngừng tìm kiếm lợi nhuận, quan sát các vấn đề và xem xét các cách áp dụng những giải pháp kỹ thuật ở một quy mô lớn hơn. Bạn cần phải hiểu giải pháp kỹ thuật mà nông dân thích hay không thích và lý do cho các chọn lựa đó. Bạn thực hiện điều này như thế nào?

Giám sát định kỳ

Khi bạn đến thăm nông dân, bạn mới có thể tìm hiểu những giải pháp kỹ thuật mà họ thích. Điều quan trọng trong bước thực hiện này là nhằm để hiểu tại sao người nông dân lại thích các giải pháp này hơn các giải pháp khác. Bạn có thể thực hiện điều này bằng cách hỏi chuyện với nông dân về kinh nghiệm

của họ, sử dụng các câu hỏi gợi ý và thăm dò, và tận mắt xem xét các kết quả.

Dùng máy ảnh ghi nhận các kết quả quan trọng là một cách hiệu quả để chia sẻ các

kinh nghiệm này với các người nông dân và các cán bộ phát triển khác. Chúng có thể là cơ sở để

thảo luận và giám sát những gì đang xảy ra trên

cánh đồng. Máy chụp hình kỹ thuật số đặc biệt hữu ích

vì chúng cho phép xem lại ngay lập tức những tấm hình

vừa chụp cũng như có thể trao nhau xem dễ dàng.

Đo đếm

Đôi khi cần xác định một số chỉ tiêu, như là năng suất là rất cần thiết để đưa ra sự khác nhau giữa các giải pháp kỹ thuật.

Những đánh giá bài bản

Chờ đến cuối của giai đoạn thử nghiệm (ví dụ vụ thu hoạch), hướng dẫn mỗi nông dân trong nhóm nông cốt cách đánh giá bài bản để ghi nhận những giải pháp kỹ thuật mà họ thích hơn cũng như lý do tại sao là điều rất hữu ích. Một công cụ giúp bạn giải quyết điều này là phân tích tính ưu việt (xem trang 105).

Đừng nên cố gắng thực hiện phân tích tính ưu việt quá sớm ngay sau khi nông dân bắt đầu thử nghiệm giải pháp các kỹ

*Công cụ tốt!
Phân tích tính ưu việt*

thuật trong khi họ chưa có đủ kinh nghiệm với các giải pháp này để tiến hành các giải pháp nào là phù hợp hơn.

Thảo luận nhóm nông cốt

Tổ chức họp nhóm nông cốt vào cuối giai đoạn thử nghiệm, ở đó bạn có thể trình bày tổng kết các kết quả chính (ví dụ năng suất) và kinh nghiệm của tất cả các nông dân trong nhóm nông cốt (dựa trên các kết quả của phân tích tính ưu việt). Điều này sẽ khuyến khích cuộc thảo luận về các kinh nghiệm mà các nông dân đều gặp phải. Đây cũng là cơ hội tốt để thảo luận về các lợi ích lâu dài của mỗi giải pháp, phân tích các vấn đề gặp phải đặc biệt và điều gì tiếp theo mà người nông dân muốn làm.

Ba lời khuyên . . .

- Cần phải lập kế hoạch của các cuộc thăm viếng đến các thôn bản một cách cẩn thận. Trước khi đến thăm một thôn bản nào, hãy tự hỏi mình : “Lý do của tôi đến thăm bản lần này là gì?” và “ Tôi muốn đạt được điều gì trong cuộc thăm viếng lần này?”
- Bình thường, khi bạn nên đến một thôn nào đó, có những điều xảy ra ngoài dự kiến. Hãy linh động và dàn xếp kế hoạch với các mục tiêu của mình trong suy nghĩ. Luôn luôn có một hướng giải quyết mà bạn có thể thực hiện để đạt được mục tiêu!
- Lưu giữ các bài thu hoạch sau mỗi đợt thăm viếng. Tổng kết lý do tại sao bạn đến thăm thôn bản đó và những điều mà bạn học được.

Báo cáo trở lại cho người dân địa phương

Một khi nhóm nông cốt đã hoàn tất bước đầu tiên của việc đánh giá các giải pháp kỹ thuật, về phía thôn bản đó, người dân cũng muốn biết họ đã đạt được kết quả như thế nào. Nếu nhóm nông dân nông cốt nhận thấy rằng một số giải pháp kỹ thuật có triển vọng, họ sẽ muốn mở rộng và đưa các giải pháp này áp dụng ở trang trại của họ. Những người nông dân khác trong thôn có thể cũng muốn bắt đầu tự mình kiểm nghiệm các giải pháp này.

Những phản hồi thường xuyên cho thôn bản báo đảm việc chia sẻ kinh nghiệm và khuyến khích những người còn lại trong thôn thử nghiệm những giải pháp có triển vọng này.

Chú ý!

WS

Làm thế nào để quyết định những bước thực hiện tiếp theo

Để giúp người nông dân đưa ra các quyết định, tạo điều kiện thuận lợi cho cuộc gặp mặt để nhóm nông cốt báo cáo kết quả và kinh nghiệm cho thôn bản. Có lẽ bạn cũng muốn thực hiện điều này theo cách có một ngày đi thực tế tổ chức sau buổi gặp mặt để tạo cơ hội cho nông dân tận mắt chứng kiến các giải pháp kỹ thuật và thảo luận những điều thuận lợi cũng như bất lợi của mỗi giải pháp.

Bạn có thể khuyến khích cuộc thảo luận theo cách:

- 1 Yêu cầu nhóm nông dân nông cốt nói cho thôn bản :
 - còn có những giải pháp nào mà họ thích nữa không,
 - tại sao họ lại thích chúng,
 - họ còn gặp những khó khăn nào nữa hay không, và
 - họ muốn làm gì tiếp theo;
- 2 Trong cuộc gặp mặt bạn nên hỏi những người nông dân khác có muốn triển khai thử nghiệm các giải pháp kỹ thuật có triển vọng hay không.

Trước khi kết thúc cuộc gặp mặt, bạn cần phải thống nhất những công việc mà bạn cần phải thực hiện tiếp theo.

Bốn lời khuyên . . .

- Hãy để nhóm nông dân nông cốt (không phải là bạn) thuật lại những kinh nghiệm của họ cho thôn bản. Đây là một cách rất tốt để thúc đẩy 'quyền bản quyền' về kỹ thuật cho thôn bản đó.
- Tạo cơ hội cho các nông dân mới tham gia hưởng lợi từ các kinh nghiệm của nhóm nông dân nông cốt, đặc biệt qua các ngày làm việc thực tế.
- Khuyến khích những người nông dân mới có lòng nhiệt tình tham gia vào nhóm nông cốt, tuy nhiên đừng nên áp đặt người nông dân ở lại với nhóm nếu họ nhận thấy rằng họ không thực sự quan tâm đến kỹ thuật.
- Đôi khi, những người nông dân miễn cưỡng khi nói chuyện với bạn về những gì mà họ không thích bởi vì họ không muốn làm bạn khó chịu. Hãy tận dụng mọi cơ hội gây dựng niềm tin để người nông dân có thể cảm thấy thoải mái trải lòng ra với bạn.

NR

Lồng ghép các giải pháp kỹ thuật triển vọng trên đồng ruộng

Một khi nhóm nông dân nông cốt đã nhận ra các tiềm năng lợi ích của một kỹ thuật mới, họ sẽ bắt đầu tìm kiếm những cách để nhân rộng và lồng ghép các kỹ thuật này trên trang trại của họ. Với cây thức ăn xanh, ví dụ, họ sẽ bắt đầu tìm hiểu các cách trồng cây thức ăn xanh trên hoặc xung quanh trang trại hay vườn nhà của mình. Chỉ khi nào mà nông dân 'lồng ghép các giải pháp', họ mới có thể nhận được những thành quả có giá trị từ kỹ thuật mới. Giúp đỡ người nông dân thực hiện việc chuyển giao từ thử nghiệm kỹ thuật 'xây gạch' trên quy mô nhỏ để phát triển các lồng ghép giải pháp có thể là một bước chuyển đầy thách thức cho cán bộ phát triển. Mỗi một trang trại và mỗi một người nông dân đều khác nhau. Không có một giải pháp đơn lẻ nào phù hợp cho tất cả nông dân.

JH

WS

WS

Khi người nông dân bắt đầu lồng ghép và mở rộng các giải pháp kỹ thuật trên trang trại, họ sẽ thử nghiệm nhiều cách khác nhau trong việc 'điều chỉnh' các lựa chọn sao cho phù hợp với nhu cầu của mình.

Chú ý!

Làm thế nào để lồng ghép các giải pháp triển vọng vào các trang trại

Bạn có thể hỗ trợ nông dân bằng cách:

Cung cấp ý kiến về các giải pháp kỹ thuật nên lồng ghép vào trang trại

Khi người nông dân chuyển đổi các giải pháp thử nghiệm trên một quy mô nhỏ nhằm lồng ghép những giải pháp triển vọng nhất vào trang trại của mình, họ sẽ có những câu hỏi mới cho bạn. "Tôi có thể trồng giống cây này ở đâu trên cánh đồng của tôi?" "Tôi có thể giữ lại hạt giống này bằng cách nào?" Một trong các nhiệm vụ của các bạn là cung cấp ý kiến và thông tin kỹ thuật. Những ý kiến này có thể xuất phát từ rất nhiều nguồn, chẳng hạn những cái cách do người nông dân tiến hành ở những vùng khác, từ công tác khuyến nông hay các văn bản nghiên cứu và các dự án phát triển.

JH

NR

Khuyến khích cái cách

Khuyến khích người nông dân thử nghiệm những cái cách trong việc lồng ghép kỹ thuật mới trên trang trại.

Tạo điều kiện thuận lợi cho việc trao đổi kinh nghiệm giữa các nông dân

Việc trao đổi kinh nghiệm này có thể được thúc đẩy qua các thảo luận nhóm và thăm viếng các hộ nông dân khác đã tiến hành lồng ghép kỹ thuật ở trang trại của mình.

Vượt qua vật cản hạn chế việc nhân rộng ở địa phương
 Những hạn chế về mặt vật chất như là tận dụng các loại hạt giống sẵn có hay những vấn đề về thể chế như đạt được sự hỗ trợ của các nhà đưa ra quyết định.

Bạn có thể sử dụng tiến trình tương tự cho việc lồng ghép những giải pháp triển vọng ở trang trại của mình như bạn đã làm khi thử nghiệm chúng trên quy mô nhỏ. Điều này liên quan đến họp nhóm nông cốt để lập kế hoạch hoạt động, thăm hộ nông dân, thực hiện, giám sát, đánh giá kết quả và phản hồi lại cho thôn bản.

Hai lời khuyên . . .

Một khi những người nông dân bắt đầu nhân rộng các kỹ thuật thành công, đó chính là lúc:

- Đưa cấp trên của bạn và những người liên quan đến thăm nhóm nông cốt.
- Đánh giá tác động của những kỹ thuật mới đối với nhóm nông cốt. Trong cuộc họp nhóm nông cốt, nên hỏi người dân xem những tác động tích cực và tiêu cực của những kỹ thuật mà họ đã có kinh nghiệm, tầm quan trọng và làm thế nào để đo lường chúng một cách hiệu quả nhất. Thỉnh thoảng, bạn cũng phải thực hiện một cuộc điều tra hoặc làm các nghiên cứu trường hợp để lượng hóa những tác động được xác định bởi nhóm nông cốt. Đưa ra các tác động là cách duy nhất để thuyết phục cơ quan bạn rằng công việc tiếp cận của bạn đang tiến triển.

WS

Tiếp cận với những nông dân dân khác trong địa phương

Cho đến nay, bạn vẫn chỉ đang làm việc rất gần gũi với nhóm nông cốt. Chắc hẳn, những người dân khác ở trong địa phương sẽ được xem những gì mà nhóm nông cốt làm và bản thân họ cũng muốn được thử nghiệm những kỹ thuật mới này.

Rất nhanh chóng, bạn sẽ nhận ra rằng số người dân thử nghiệm các kỹ thuật mới nhiều hơn số mà bạn đã đến viếng thăm và làm việc. Bạn xử lý tình huống này như thế nào?

Làm thế nào để tiếp cận với những người dân khác trong địa phương

Sau đây là một vài phương pháp tiếp cận giúp bạn làm việc với một số lượng lớn nông dân trong địa phương:

1 Làm việc với 'những người dẫn đầu ở địa phương'

Những người dân trong nhóm nông cốt đã học hỏi được nhiều điều về kỹ thuật mới. Họ có thể tự tin để thiết lập các thí nghiệm với những kỹ thuật mới. Thông thường họ sẽ rất tự hào về những thành quả mà họ đạt được và cũng rất háo hức muốn chia sẻ kinh nghiệm của mình cho những người khác trong cùng thôn bản. Họ có thể trở thành 'các những người dẫn đầu ở địa phương', sẽ giúp đỡ cho bạn tiếp cận với nhiều người dân hơn.

JH

'Những manh thường quân' là 'những người khởi xướng' tốt trong việc chọn lựa giải pháp kỹ thuật, nhưng bạn cũng cần đảm bảo rằng họ để xướng tất cả những chọn lựa có triển vọng chứ không chỉ là những điều mà họ đã triển khai trên cánh đồng của họ.

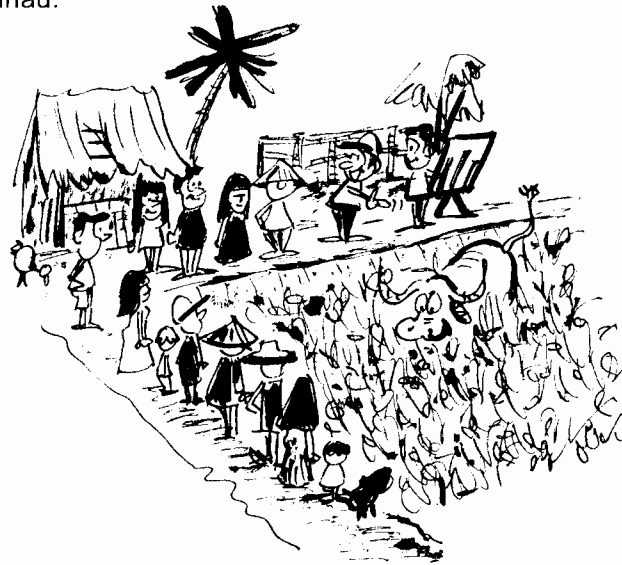
Chú ý!

2 Thành lập các nhóm nông dân

Bạn có thể khuyến khích nhóm nông cốt của bạn phát triển trở thành một nhóm 'những người có cùng sở thích' với nhiều người dân tham gia hơn để những người mới có thể học hỏi từ những người dân đã có nhiều kinh nghiệm. Có thể họ bắt đầu giải quyết những vấn đề khác (hoặc những vấn đề mới nảy sinh) ở trong thôn bản. Họ cũng có thể bắt đầu bằng việc tìm kiếm những cơ hội để cải thiện sinh kế thay vì tìm những giải pháp cho những vấn đề trước mắt.

3 Tổ chức các buổi đi hiện trường

Bạn có thể tổ chức các buổi đi thực địa để tạo cơ hội cho nhiều người dân trong thôn bản được nhìn thấy các giải pháp kỹ thuật và thảo luận về những thuận lợi, và khó khăn của mỗi chọn lựa khác nhau.

4 Hỗ trợ cho sự nhân rộng

Hãy sẵn sàng hỗ trợ cho những người nông dân mới bằng những hạt giống hoặc các vật tư trồng trọt khác (hoặc bất kỳ những giải pháp kỹ thuật thấy cần thiết) của hàng loạt các chọn lựa, nếu không nông dân chỉ có thể sử dụng những thứ tình cờ có sẵn. Với cây thức ăn xanh, chúng tôi nhận thấy rằng vật liệu trồng phải có sẵn ở địa phương để người dân có thể dễ dàng kiếm được bất cứ lúc nào.

Chia sẻ những kỹ thuật thành công với những địa phương khác

Những thông tin về công việc của bạn trong một thôn sẽ được lan truyền rất nhanh. Thậm chí trong khi nhóm nông cốt vẫn còn đang đánh giá các giải pháp kỹ thuật thì những người dân ở các thôn khác đã nghe được những thông tin về công việc của bạn và một số người đã muốn thử nghiệm những kỹ thuật mới này. Đôi khi, các giải pháp kỹ thuật sẽ được lan truyền một cách nhanh chóng và tự phát như vẫn thường xảy ra đối với những giống cây trồng mới. Ở những thời điểm khác, bạn cũng cần hỗ trợ tích cực cho việc chia sẻ kinh nghiệm giữa các thôn.

Đừng cố gắng nhân rộng đến nhiều thôn quá sớm. Tốt hơn hết nên làm việc cho hiệu quả với một hoặc hai thôn, giúp đỡ họ trở thành 'những hòn đảo thành công' rồi sau đó sử dụng như là những 'trung tâm học nghề' cho những thôn khác.

Hãy thận trọng!

Hiếm khi có thể đưa những kỹ thuật thành công được người dân phát triển trong một thôn và 'đơn thuần' chuyển giao' chúng cho những thôn mới. Trong hầu hết mọi trường hợp, những thôn mới cũng phải qua một tiến trình học hỏi tương tự như ở thôn ban đầu. Bạn có một thuận lợi đáng kể là bạn đã có 'những hòn đảo thành công' ở những thôn bên cạnh và 'những người dẫn đầu' của những kỹ thuật mới. Những người này có thể giúp bạn đẩy nhanh tiến trình nhân rộng sang những thôn mới..

Chú ý!

Những kỹ thuật thành công hiếm khi có thể được 'sao y bản chính' từ hộ này sang hộ khác mà những người mới không phải trải qua một tiến trình học hỏi - xuất phát điểm từ quy mô nhỏ, rồi gây dựng lòng tự tin và dần dần xây dựng các giải pháp riêng cho mình.

Làm thế nào để chia sẻ những kỹ thuật thành công với những địa phương khác

Bởi vì bạn muốn nhân rộng đến nhiều thôn mới cho nên bạn không thể làm việc với từng cá nhân một. Những chiến lược gì sẽ giúp bạn làm việc với người dân ở các thôn mới?.

- Thành lập nhóm nông cốt ở những thôn mới.
- Khuyến khích những người dân có nhiều sáng kiến trở thành những khuyến nông viên.

Nên sử dụng ‘những người dân có nhiều kinh nghiệm’ ở những thôn ban đầu. Bạn có thể sắp xếp các chuyến đi thực địa đến những nơi mà những nhóm nông cốt ở những thôn mới có thể viếng thăm những người dân có nhiều kinh nghiệm để thảo luận về những thuận lợi và khó khăn của kỹ thuật. Bạn cũng có thể sắp xếp cho ‘những người có kinh nghiệm’ đi thăm những thôn mới và giúp đỡ họ bắt đầu thử nghiệm một loạt các giải pháp kỹ thuật .

- Phát triển các vật liệu nhân rộng. Bạn có thể thiết lập các vật liệu phục vụ cho việc nhân rộng như áp phích, tờ rơi, sách hướng dẫn dựa trên những thông tin kỹ thuật và kinh nghiệm của người dân ở những thôn ban đầu.

Khi chuẩn bị các vật liệu nhân rộng, bạn hãy tự hỏi mình xem: “Ai là người sử dụng vật liệu này và những thông tin gì là cần thiết cho họ?” Những người mới có lẽ chỉ cần một số lượng thông tin nhỏ về mỗi một giải pháp kỹ thuật , trong khi đó những người dân có nhiều kinh nghiệm sẽ quan tâm đến những thông tin chi tiết hơn. Có lẽ sẽ có một số người trong thôn không biết đọc, vì vậy bạn cần phải thiết lập những vật liệu nhân rộng đặc biệt phù hợp với họ.

Một lời khuyên . . .

Tìm kiếm các cơ hội để lôi kéo các tổ chức và những người khác có cùng quan tâm về kỹ thuật tham gia một cách tích cực vào lãnh vực của bạn. Họ có thể là các tổ chức địa phương, các tổ chức phi chính phủ, các doanh nhân, các nhóm nông dân hoặc các hợp tác xã.

Các kỹ năng giao tiếp và thúc đẩy

4

Các kỹ năng giao tiếp và thúc đẩy

Để làm việc một cách có hiệu quả với người dân như là những đối tác trong việc phát triển các kỹ thuật nông nghiệp mới, bạn cần phải thực hành một vài kỹ năng giao tiếp và thúc đẩy cần thiết. Bao gồm thái độ trung lập, ngôn ngữ diễn đạt bằng cử chỉ một cách rõ ràng, các kỹ năng đặt câu hỏi, kỹ năng thúc đẩy thảo luận nhóm.

WS

Tại sao 'tính trung lập' lại quan trọng?

Cách bạn đặt câu hỏi sẽ ảnh hưởng đến câu trả lời. Hãy quan tâm một cách thành thật đến ý kiến của người dân, chúng ta không muốn làm ảnh hưởng đến câu trả lời của họ bằng cách đặt các câu hỏi để dẫn đến các câu trả lời theo ý muốn.

Một số các ‘câu hỏi mào đầu’ như:

“Đây là một loại giống cây thức ăn tốt, bạn có đồng ý như vậy không?”

“Giống cây này có gì tốt? Nó dường như không có khả năng để kháng bệnh tốt.”

Loại câu hỏi này bạn nên tránh vì nó sẽ bảo người dân trả lời những gì mà bạn thích nghe hoặc hạn chế những câu trả lời đến một chủ đề cá biệt! Cử chỉ diễn đạt ngôn ngữ cũng làm ảnh hưởng đến câu trả lời của người dân. Hãy chứng tỏ rằng bạn coi trọng ý kiến của người dân thông qua cử chỉ diễn đạt của bạn.

Những loại câu hỏi nào nên sử dụng?

Hãy cố gắng sử dụng các câu hỏi mở và đi kèm theo chúng là các câu hỏi thăm dò. Các câu hỏi mở sẽ gợi ý cho người dân trả lời một cách tự do và cởi mở. Các câu hỏi thăm dò thường giúp bạn hiểu sâu hơn câu trả lời của người dân.

Một vài ví dụ về câu hỏi mở (O) và câu hỏi thăm dò (P)

Bạn nghĩ gì về giống cỏ này?" (O)

Tôi thích giống cỏ này nhất.

Tại sao bạn thích giống cỏ này hơn những giống cỏ khác? (P)

Vì lá của nó mềm.

Tại sao điều đó lại quan trọng? (P)

Ừ, vì chúng dễ cắt và các gia súc của nhà tôi thích ăn lá mềm.

Ngoài ra còn có lý do nào khác để bạn thích giống cỏ này?" (O)

Nó vẫn xanh tươi vào mùa khô trong khi đó những giống cỏ khác bị úa vàng nhanh chóng.

Giống cỏ này có đặc điểm gì bạn không thích không?" (O)

Thông thường câu trả lời cho một câu hỏi thăm dò đòi hỏi thêm nhiều câu hỏi thăm dò tiếp theo để hiểu một cách thấu đáo các vấn đề. Bạn luôn đặt câu hỏi để làm rõ vấn đề.

Chú ý !

Câu hỏi mở và câu hỏi thăm dò là chìa khóa để giúp bạn hiểu được tường tận ý kiến và kinh nghiệm của người dân. Đừng bao giờ làm ra vẻ đã biết câu trả lời mà luôn luôn đặt câu hỏi để người dân giải thích.

Làm thế nào để thúc đẩy các buổi họp nhóm?

Là một phần công việc với người dân, bạn cần phải thúc đẩy nhiều cuộc họp nhóm với dân địa phương và các nhóm nông cốt. Đây là một kỹ năng quan trọng cần phải đầu tư nhiều thời gian để học hỏi và cải tiến thông qua luyện tập. Sau đây là một vài ý tưởng giúp cho bạn trở thành một nhà thúc đẩy tốt hơn.

- Hãy dừng ngay bất kỳ cuộc nói chuyện cá nhân nào mà gây ảnh hưởng đến cuộc họp
- Hãy khuyến khích mọi người tham gia, đặc biệt là những người hay rụt rè e thẹn
- Hướng dẫn cuộc họp đi đến mục tiêu
- Điều hành không gian cuộc họp để lôi kéo sự quan tâm của người dân
- Tổ chức các lần nghỉ giải lao để cho phép người dân trao đổi chuyện trò và thư giãn
- Tóm tắt kết quả của buổi thảo luận

. . . và đừng quên sử dụng các câu hỏi mở và câu hỏi thăm dò.

Một kỹ thuật mà chúng tôi nhận thấy rất hữu ích khi làm việc với nhóm là nên sử dụng thẻ để "động não" và phân tích các ý tưởng.

Sử dụng thẻ để phân tích các ý tưởng

Phần lớn công việc của bạn là tổ chức các cuộc họp với người dân nhằm thu thập và thảo luận các ý tưởng của họ. Bạn có thể viết các ý tưởng của người dân lên thẻ để dễ dàng sắp xếp theo nhóm các ý tưởng tương tự nhau. Tiến trình phân loại các ý tưởng để khuyến khích thảo luận và các thẻ được xếp nhóm lại với nhau sẽ đưa ra một kết luận về buổi thảo luận.

Sử dụng thẻ như thế nào để phân tích các ý tưởng

- 1 Với mỗi lần thảo luận, hãy đảm bảo chắc chắn rằng mọi người phải hiểu vấn đề (Ví dụ. “Những nguyên nhân chính gây nên tình trạng chăn nuôi kém phát triển ở thôn chúng ta là gì?”)
- 2 Khuyến khích mọi người trong cuộc họp đưa ra các ý tưởng.

- 3 Một ý tưởng được viết lên trên một thẻ và dán lên tường để mọi người có thể dễ dàng nhìn thấy. Điều này sẽ kích thích mọi người đưa ra các ý tưởng mới.
- 4 Một khi không còn ý tưởng mới nào nữa, bắt đầu gộp nhóm các thẻ có cùng nội dung lại với nhau dựa trên sự đóng góp ý kiến của người dân. Dùng các thẻ màu khác nhau để viết tên các tiêu đề của mỗi nhóm ý tưởng.
- 5 Khi tất cả các thẻ đã được sắp xếp, hãy tóm tắt lại các ý tưởng và thảo luận với nhóm.

Hãy chắc chắn rằng bạn đã

- Viết chữ lớn
- không quá 2 dòng trên mỗi thẻ
- viết những ý chính chứ không viết hết cả câu
- chỉ một ý tưởng cho một thẻ

Một vài lời khuyên cho việc sử dụng thẻ để phân tích ý tưởng.

- Hãy cố gắng sử dụng các thẻ màu cho các chủ đề khác nhau giữa các đối tượng khác nhau. Ví dụ, dùng thẻ màu trắng cho người dân có chăn nuôi gia súc và thẻ màu vàng cho người dân không chăn nuôi gia súc
- Nếu có thể được, nên yêu cầu người dân tự mình sắp xếp các thẻ
- Hãy cẩn thận về sự hạn chế của việc biết đọc và biết viết của người dân!

Công cụ

5

· Công cụ

Có rất nhiều công cụ có thể giúp bạn làm việc với người dân trong công tác chuyển giao các kỹ thuật nông nghiệp. Chúng tôi chỉ mô tả một số công cụ mà chúng tôi thấy hữu ích và thích hợp trong nhiều tình huống:

- 1 Phân loại, cho điểm và đo đếm
- 2 Khảo sát cộng đồng
- 3 Các bản đồ tài nguyên cộng đồng
- 4 Phân tích giàu nghèo
- 5 Lịch thời vụ
- 6 Lịch sự kiện
- 7 Sơ đồ phân tích khó khăn và nguyên nhân
- 8 Phân tích tính ưu việt

Những công cụ này giúp bạn để:

- Phá bỏ sự dè dặt ban đầu - họ có thể phá vỡ những rào cản xã hội và khuyến khích sự tham gia chủ động từ tất cả các nhóm xã hội. Họ có thể chuyển từ một cuộc họp đơn điệu và trịnh trọng thành một buổi trao đổi sôi nổi và thú vị giữa bạn và cộng đồng.
- Nâng cao hiểu biết của bạn về sự phức tạp của hệ thống canh tác. Tuy nhiên đừng quên rằng mục tiêu của bạn là giúp người dân nâng cao đời sống, không chỉ nhằm đạt được một hiểu biết tốt hơn về hệ thống canh tác của họ!

PH

Vì bạn có kinh nghiệm trên hiện trường, bạn có thể thay đổi những công cụ này hoặc bạn có thể thêm những công cụ khác để giúp bạn đạt được những mục tiêu cụ thể.

Một số lời khuyên về công cụ . . .

Phát viết cho người dân!

Với cây viết trong tay, vai trò của người dân được tăng lên, khuyến khích sự tham gia chủ động và có được những tấm bản đồ có ý nghĩa hơn.

Luôn luôn ghi chép các vấn đề chính của cuộc thảo luận.

Không phải “sản phẩm vật chất” (ví dụ: bản đồ hay lịch) của mỗi công cụ là kết quả quan trọng nhất mà chính là sự hiểu biết mà bạn và người dân tiếp thu qua các cuộc thảo luận khi sử dụng các công cụ. Trước khi hoàn thành một công cụ nào đó, yêu cầu một người dân tóm tắt các kết quả tập luyện của toàn nhóm.

Cố gắng nắm bắt các quan điểm của các các nhóm xã hội khác nhau ở cộng đồng

Các cộng đồng không bao giờ đồng nhất. Các nhóm xã hội, giới và dân tộc khác nhau trong cùng cộng đồng chắc chắn có những quan điểm khác nhau trong nhiều vấn đề.

RR

Phân các nhóm phụ (trên cơ sở sự khác nhau về xã hội, giới và dân tộc) là điều rất hữu ích, yêu cầu mỗi nhóm sử dụng cùng một công cụ nhưng làm theo nhiều cách riêng. Điều này giúp nắm bắt và thu được các quan điểm khác nhau trong cộng đồng và thường mang lại kết quả tốt trong những cuộc thảo luận sôi nổi khi mỗi nhóm phụ báo cáo các khám phá mới cho toàn nhóm.

Khuyến khích tham gia chủ động

Sản phẩm của các công cụ chỉ đem lại hữu ích nếu tất cả những người tham gia đóng góp ý kiến và kinh nghiệm một cách chủ động. Nếu có quá nhiều người tham gia cùng làm việc với một công cụ thì không thể mang lại kết quả. Đối với hầu hết các công cụ thì mỗi nhóm không nên vượt quá từ 10 đến 15 người. Nếu có quá nhiều người tham dự, bạn có thể chia thành các nhóm nhỏ có cùng sở thích chung làm việc cùng một hay nhiều công cụ khác nhau.

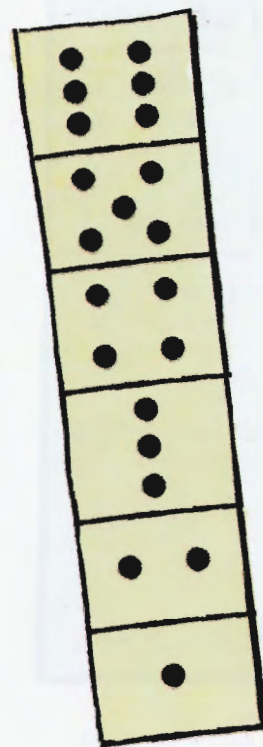

Phân loại, cho điểm và cân đo

Nhiều khi, bạn muốn biết sự lựa chọn của người dân, chẳng hạn những vấn đề gì là quan trọng nhất đối với họ hay giải pháp kỹ thuật nào họ thích nhất. Có 3 kỹ thuật đơn giản giúp bạn thực hiện việc này đó là 'phân loại', 'cho điểm' và 'cân đo'.

Làm sao sử dụng kỹ thuật phân loại

Phân loại chỉ hữu ích khi bạn đang làm việc với nhiều người dân cùng một lúc. Yêu cầu người dân nói cho bạn biết lựa chọn nào họ thích nhất theo thứ tự, bắt đầu với ưa thích đầu tiên, rồi ưa thích thứ hai và tiếp theo. Để tránh có kết quả lựa chọn 'bình quân' từ cuộc họp, bạn có thể phát cho mỗi người dân một "miếng giấy phân loại", chẳng hạn miếng giấy bên phải, từ đó họ xé theo những ô vuông để "bỏ phiếu" những lựa chọn họ thích nhất. Trong ví dụ này, có sáu lựa chọn và ô vuông có 6 chấm dành cho lựa chọn được người dân ưa thích nhất.

1 5 10
CÁC GIẢI PHÁP 1
1 5 10
CÁC GIẢI PHÁP 2
1 5 10
CÁC GIẢI PHÁP 3
1 5 10
CÁC GIẢI PHÁP 4
1 5 10
CÁC GIẢI PHÁP 5
1 5 10
CÁC GIẢI PHÁP 6

Công cụ này tiến hành rất nhanh và cho phép bạn phân tích số liệu một cách chi tiết hơn. Ví dụ, bạn có thể vẽ một đường viền màu trên các miếng giấy phát cho nam giới, như vậy bạn có thể biết được sở thích khác nhau giữa nữ giới và nam giới.

Có 2 nhược điểm khi sử dụng kỹ thuật phân loại là:

1 buộc người dân phân loại thứ tự các sở thích của mình trong khi thực tế họ có thể thích nhiều sở thích ngang nhau, và

2 là một công cụ đo lường có tính tương đối các sở thích.

Nghĩa là, nó không thể hiện cho bạn biết người dân thích lựa chọn này hơn lựa chọn khác nhiều chừng nào.

Làm sao sử dụng kỹ thuật cho điểm

Cho điểm chỉ hữu ích khi bạn đang làm việc với từng người dân.

Yêu cầu người dân ấn định một con số từ 1 đến 10 cho các sở thích khác nhau, nếu chọn "1" có nghĩa là lựa chọn này thích ít hơn và chọn "10" nghĩa là lựa chọn này thích nhiều nhất.

Ưu điểm của kỹ thuật chỉ điểm là nói cho bạn biết được người dân thích lựa chọn này hơn lựa chọn khác nhiều chừng nào.

Nhược điểm là người dân đôi khi đưa ra điểm 'bình quân' đối với hầu hết các lựa chọn để tránh mất lòng các cán bộ phát triển.

Kỹ thuật chỉ điểm cũng cho phép làm việc với các nhóm dân bằng cách phát cho mỗi người một "miếng giấy chỉ điểm", tương tự như miếng giấy bên trái. Bạn có thể vẽ đường kẻ màu trên một số miếng giấy giúp bạn biết được quan điểm của các nhóm người dân khác nhau (ví dụ: phát cho phụ nữ miếng giấy có đường kẻ màu xanh và cho nam giới miếng giấy không có đường kẻ).

TP

Làm sao sử dụng kỹ thuật đo đếm

Đo đếm chỉ hữu ích khi bạn đang làm việc với từng người dân. Phát cho người dân một số 'thẻ' (chẳng hạn 50 hạt ngô). Người dân phân phối tất cả những hạt ngô này cho các lựa chọn khác nhau. Lựa chọn nào có số hạt nhiều hơn là quan trọng hơn. Kỹ thuật đo đếm giúp chúng ta biết được một người dân thích lựa chọn này hơn lựa chọn khác nhiều chừng nào.

Khảo sát thôn bản

Trước khi bạn bắt đầu làm việc ở một thôn bản mới, bạn cần làm quen về địa lý, hệ thống canh tác, tài nguyên thiên nhiên, khó khăn và cơ hội của thôn bản đó. Khảo sát thôn bản là con đường nhanh nhất để tìm hiểu kỹ hơn về thôn bản đó. Hiểu rõ được thực trạng của thôn bản giúp bạn thuận lợi trong việc miêu tả có sự tham gia.

Làm sao để tổ chức một cuộc khảo sát thôn bản

Yêu cầu một hoặc hai người dân đưa bạn đi khảo sát, bao gồm các loại hệ thống canh tác và tài nguyên thiên nhiên trong vùng. Trong quá trình khảo sát, hãy dừng lại khi thấy một điều gì không bình thường và thú vị, đặt câu hỏi về những gì bạn thấy, thăm dò những câu trả lời của người dân và so sánh những kinh nghiệm bạn đã có từ các thôn bản khác.

Nhớ rằng bạn có thể có một cách nhìn hạn hẹp về các vấn đề của thôn bản vì bạn chỉ nói chuyện được với một số người dân. Bạn nên xác minh bất cứ vấn đề bạn quan tâm nổi bật trong quá trình đi khảo sát theo cách miêu tả có sự tham gia.

NR

Một số lời khuyên . . .

- Mời một số người dân từ các nhóm xã hội khác nhau trong thôn cùng đi khảo sát với bạn. Việc này cho bạn một cách nhìn rộng hơn về các vấn đề của thôn bản đó.
- Nếu có 2 cán bộ phát triển, việc chia thành 2 nhóm khảo sát riêng lẻ là điều rất hữu ích; một người đi với nhóm nữ giới và người kia đi với nhóm nam giới.

Làm thế nào để có một bản đồ tài nguyên thôn bản

Yêu cầu người dân vẽ một bản đồ của thôn bản là một việc rất quan trọng. Nó giúp bạn hiểu được những gì đang diễn ra trong thôn bản và những gì mà người dân đang gặp phải. Bạn có thể thấy đây là một tài liệu rất quan trọng để bạn có thể hiểu được những gì đang diễn ra trong thôn bản và những gì mà người dân đang gặp phải.

Bản đồ tài nguyên địa phương

Các bản đồ tài nguyên thôn bản thể hiện điểm nổi bật về tự nhiên và tài nguyên mà người dân cho là quan trọng trong địa phương của họ. Thông thường, đó là những hoạt động đầu tiên mà bạn làm với người dân ở bước miêu tả có sự tham gia. Các hoạt động trên giúp phá bỏ rào chắn xã hội và khuyến khích việc tham gia một cách chủ động của mọi người trong một cuộc họp.

Làm thế nào để vẽ một bản đồ tài nguyên thôn bản

Yêu cầu người dân vẽ một bản đồ các điểm nổi bật về các yếu tố tự nhiên và tài nguyên của thôn bản họ. Thông thường, người dân vẽ những nét nổi bật như ranh giới thôn bản, đường xá, nhà cửa, sông ngòi, trường học và các công trình công cộng khác. Bạn sẽ thấy đây là điều rất hữu ích khi đề nghị người dân vẽ ranh giới của cộng đồng trước tiên vì đôi khi họ bắt đầu vẽ

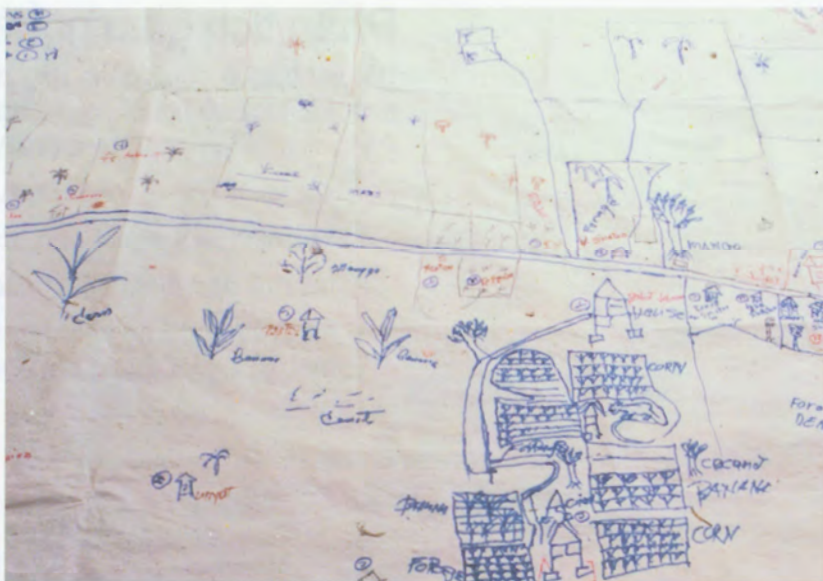
bản đồ một cách chi tiết và sau đó nhận thấy rằng họ đã hết giấy để vẽ phần còn lại về tài nguyên của thôn bản. Hãy khuyến khích họ vẽ các nguồn tài nguyên thiên nhiên và trong lĩnh vực nông nghiệp chẳng hạn: khu vực canh tác, khu vực chăn thả, rừng và ao cá.

Chắc chắn rằng . . .

- Người dân vẽ chứ không phải bạn! Nhận thức của họ là quan trọng chứ không phải là nhận thức của bạn.
- Không ai giành hết việc vẽ bản đồ. Thông thường trưởng làng là người vẽ đầu tiên. Bạn cần phải tích cực khuyến khích những người khác trong cuộc họp tham gia vẽ! Sau một lúc, bạn sẽ thấy có nhiều người cùng đến tham gia.

TP

TP

Phân tích giàu nghèo

Đối với bất cứ cộng đồng nào đều có sự khác nhau về an toàn sinh kế. Một số người nghèo và số khác tương đối khá hơn. Phân tích giàu nghèo là một công cụ nhằm giúp bạn:

- xác định những 'nhóm giàu nghèo' trong một thôn bản,
- xác định mỗi người dân trong thôn bản sẽ thuộc nhóm nào,
- hiểu rõ đặc điểm chính của từng nhóm, và
- tìm hiểu lý do tại sao một số người thì nghèo trong khi đó một số người tương đối khá hơn.

Sử dụng kết quả phân tích giàu nghèo, bạn có thể đưa ra chiến lược cho các hoạt động của bạn đối với từng nhóm riêng trong thôn bản (ví dụ: hộ nghèo sẽ không hưởng lợi từ kỹ thuật cải tiến các hệ thống chăn nuôi đại gia súc nếu họ chỉ nuôi loại gia cầm nhỏ).

Nhớ rằng kết quả phân tích giàu nghèo không được sử dụng để cho rằng địa phương này có nhiều người nghèo hơn so với địa phương kia vì định nghĩa “nghèo” hay “giàu” thường khác nhau ở mỗi địa phương.

PH

Thực hiện phân tích giàu nghèo như thế nào

Hỏi người dân:

- 1 Liệu có những nhóm người khác nhau theo tiêu chí giàu nghèo trong thôn bản không và họ sẽ mô tả những nhóm này như thế nào. Chẳng hạn, người dân có thể cho là có 3 nhóm người trong cộng đồng: “nghèo” (thiếu lương thực mỗi năm), “trung bình” (thỉnh thoảng thiếu lương thực) và “khá” (đủ lương thực mỗi năm, đôi khi thừa lương thực).
- 2 Phân loại tất cả các hộ trong địa phương theo tiêu chí giàu nghèo. Có một cách để làm việc này là đánh dấu mỗi hộ trên bản đồ tài nguyên thôn bản theo một màu thể hiện hộ gia đình thuộc nhóm nào.

NR

Việc phân loại các hộ theo các nhóm giàu nghèo khác nhau đôi khi khó thực hiện và gây tranh cãi trong một cuộc họp lớn. Một giải pháp tốt là làm việc với một nhóm nhỏ để phân loại và báo cáo kết quả cho thôn bản xác minh.

3 Mô tả các đặc điểm chính của từng nhóm. Những đặc điểm này có thể là số lao động có sẵn, diện tích lúa nước và khả năng đọc và viết. Xem ví dụ kết quả phân tích giàu nghèo trong bảng dưới.

4 Thảo luận tại sao một số người dân trong thôn thì nghèo trong khi một số khác tương đối khá. Ví dụ, nhiều hộ thuộc nhóm 'khá' là những người định cư đầu tiên trong thôn bản và có thể họ chọn được những mảnh đất màu mỡ nhất. Một số hộ 'nghèo' có thể là những goá phụ có ít lao động trong gia đình.

Ví dụ kết quả phân tích giàu nghèo

Nhóm hộ 'nghèo' (‘Thiếu lương thực mỗi năm’) 18 người dân	Nhóm hộ ‘Trung bình’ (‘Thỉnh thoảng thiếu lương thực’) 35 người dân	Nhóm hộ ‘Khá’ (“Đủ lương thực quanh năm”) 16 người dân
• thiếu gạo mỗi năm • không có diện tích lúa nước • chỉ có gà và vịt • không thể mua lại khi gia súc chết. • nhà cửa tồi tàn • mới định cư trong cộng đồng • phải bán sức lao động dẫn đến thiếu lao động trong công việc đồng áng của mình • không có tiền để mua thuốc • mỗi năm, phải mượn gạo và khó khăn trong việc trả nợ	• gạo đủ/dư trong một số năm • đất ít hơn các nhóm hộ ‘khá’ • ít vật nuôi hơn nhóm hộ ‘khá’ • có thể mua lại nếu động vật chết • nhà cửa tồi tàn hơn nhóm hộ ‘khá’ • thu nhập từ nhiều hoạt động khác nhau • dệt vải để bán • trao đổi lao động.	• mỗi năm gạo có dư, có ruộng lúa nước và ruộng lúa cạn • nuôi lợn, gà, vịt và trâu hay bò để bán • nếu động vật chết, có thể mua thay thế • nhà cửa kiên cố • có tiền/vốn • có trình độ học vấn • biết cách sử dụng tài nguyên hiệu quả • là những người định cư đầu tiên trong thôn bản, vì vậy có đất màu mỡ nhất.

Lịch sự kiện

Đa số hệ thống canh tác của nông hộ đang biến đổi nhanh chóng. Khi bạn đi khảo sát một thôn bản, tất cả những gì mà bạn thấy chỉ là một bức ảnh chụp nhanh vào thời điểm đó. Lịch sự kiện giúp bạn hiểu khuynh hướng chính trong hệ thống canh tác và nêu bật những khó khăn cơ bản.

Thiết lập lịch sự kiện như thế nào

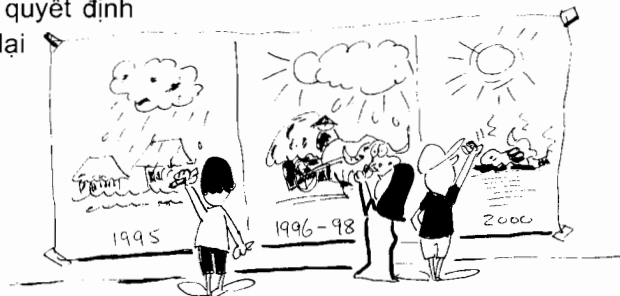
1 Vẽ ma trận thời gian ở hàng ngang đầu tiên.

2 Lập một dòng dành cho thời gian trong tờ lịch.

Để thực hiện được điều này, hỏi người dân có thể nhớ lại được bao nhiêu về thôn bản. Đây là mốc thời gian đầu tiên. Sau đó, hãy hỏi người dân có thể nhớ lại những sự kiện quan trọng nào xảy ra từ mốc thời gian đó (ví dụ: một trận lũ lụt lớn hay thời gian xây dựng một trường học).

Hỏi người nông dân liệu họ có nhớ mỗi sự kiện chính gần nhau trong năm và viết những điều trên ở hàng đầu tiên.

- 3 Thảo luận với những người nông dân về những yếu tố chính thay đổi thôn bản và hệ thống canh tác của mình kể từ khi bắt đầu mốc thời gian đó. Những yếu tố này chẳng hạn là dân số, sản lượng lúa, sự thiếu hụt lương thực thực phẩm và số lượng trâu bò. Hãy viết tất cả điều này ở cột đầu tiên của ma trận.
- 4 Yêu cầu người nông dân chứng tỏ những yếu tố này thay đổi qua thời gian như thế nào, dùng cách chỉ điểm và đo đếm.
- 5 Khi đã hoàn tất, yêu cầu một người nông dân tổng kết lịch sự kiện cho mỗi nhóm. Cuộc thảo luận được khuyến khích làm một quyển lịch nhằm đưa ra một câu chuyện về thôn bản giúp bạn hiểu rõ hơn các cơ sở của mỗi quyết định của người nông dân trong hoàn cảnh đó. Ghi lại những điểm chính của cuộc thảo luận này!

Lịch thời vụ

Những vấn đề của người nông dân thường xảy ra trong một khoảng thời gian đặc biệt của năm (ví dụ việc thiếu thức ăn vào mùa khô). Lịch thời vụ là một cách đơn giản để hiểu rõ những hoạt động quan trọng, các vấn đề khó khăn và những phương sách thay đổi trong suốt một năm như thế nào.

Làm lịch thời vụ như thế nào?

- 1 Hãy vẽ một ma trận cho nông dân với những tháng sắp xếp ở cột trên cùng trong bước chuẩn bị lịch thời vụ. Bảo đảm rằng bạn có thể dùng lịch địa phương này để xác định mùa và tháng. Bình thường, loại lịch này khác với lịch quốc tế.

2 Cùng với người nông dân, xác định những hoạt động, khó khăn và phương sách quan trọng biến đổi theo mùa (ví dụ nguồn lao động có sẵn, xoay vòng mùa vụ, nguồn thức ăn có sẵn và bệnh gia súc gia cầm). Hãy viết những điều này vào cột đầu tiên của ma trận.

3 Hãy yêu cầu người nông dân giải thích những sự kiện này thay đổi như thế nào trong năm. Họ có thể thực hiện điều này bằng cách:

- vẽ những hàng thể hiện thời gian của năm khi các sự kiện xảy ra (ví dụ thời gian gặt hái của một mùa vụ), hoặc
- chi điểm và đong đếm tầm quan trọng của các yếu tố tại mỗi mốc thời gian khác nhau trong năm (ví dụ những vấn đề về bệnh gia súc, gia cầm nghiêm trọng như thế nào vào các tháng trong năm).

PH

Sơ đồ phân tích khó khăn và nguyên nhân

Đây là một công cụ phân tích nguyên nhân của các vấn đề, xác định ra các mối liên kết giữa các vấn đề, hiểu có chế và người nông dân từng dùng để đối phó và xác định những hướng khả quan nhất để đưa ra những can thiệp.

Làm thế nào để thiết lập Sơ đồ phân tích khó khăn và nguyên nhân

Thôn bản xác định vấn đề chính cho nhóm nông cốt giải quyết (ví dụ 'đàn bò gầy yếu'). Viết vấn đề này trên một tấm bìa nhỏ và dán nó vào giữa tấm bảng (xem biểu bảng bước 1 trang 100). Để hiểu tường tận những khó khăn này:

- 1 Hỏi người nông dân trong nhóm nông cốt 'Nguyên nhân của vấn đề này là gì? '
- 2 Viết mỗi nguyên nhân lên một tấm bìa nhỏ, dán tấm bìa nhỏ đó lên trên vấn đề khó khăn vừa nêu ra và vẽ một mũi tên chỉ sự liên hệ với vấn đề khó khăn đó (hoặc những nguyên nhân khác).
- 3 Sau đó hỏi trong nhóm liệu còn có nguyên nhân khác cho vấn đề đó hay không, thiết lập một 'bảng nguyên nhân' về các vấn đề (xem biểu bảng bước 2 của trang 101).
- 4 Tiếp theo hỏi nông dân "Tác động của vấn đề này là gì?"
- 5 Viết mỗi ảnh hưởng lên một tấm bìa nhỏ. Dán từng tấm bìa nhỏ này dưới vấn đề khó khăn đó và vẽ mũi tên chỉ mối liên hệ giữa chúng (hay những tác động khác khác).
- 6 Tiếp tục hỏi về các tác động của vấn đề, thiết lập một 'biểu bảng tác động' phía dưới vấn đề (xem bảng bước 3 trang 102).
- 7 Yêu cầu người nông dân xem xét tất cả các nguyên nhân và hỏi liệu họ đã từng có thể làm gì để giảm thiểu những nguyên nhân trên trong thời gian qua; ví dụ đối phó với thể chế (xem bảng bước 4 trang 103).
- 8 Cùng nhau thảo luận những khả năng có thể khác nhằm giải quyết khó khăn cơ bản trên (xem sơ đồ bước 5 trang 104).

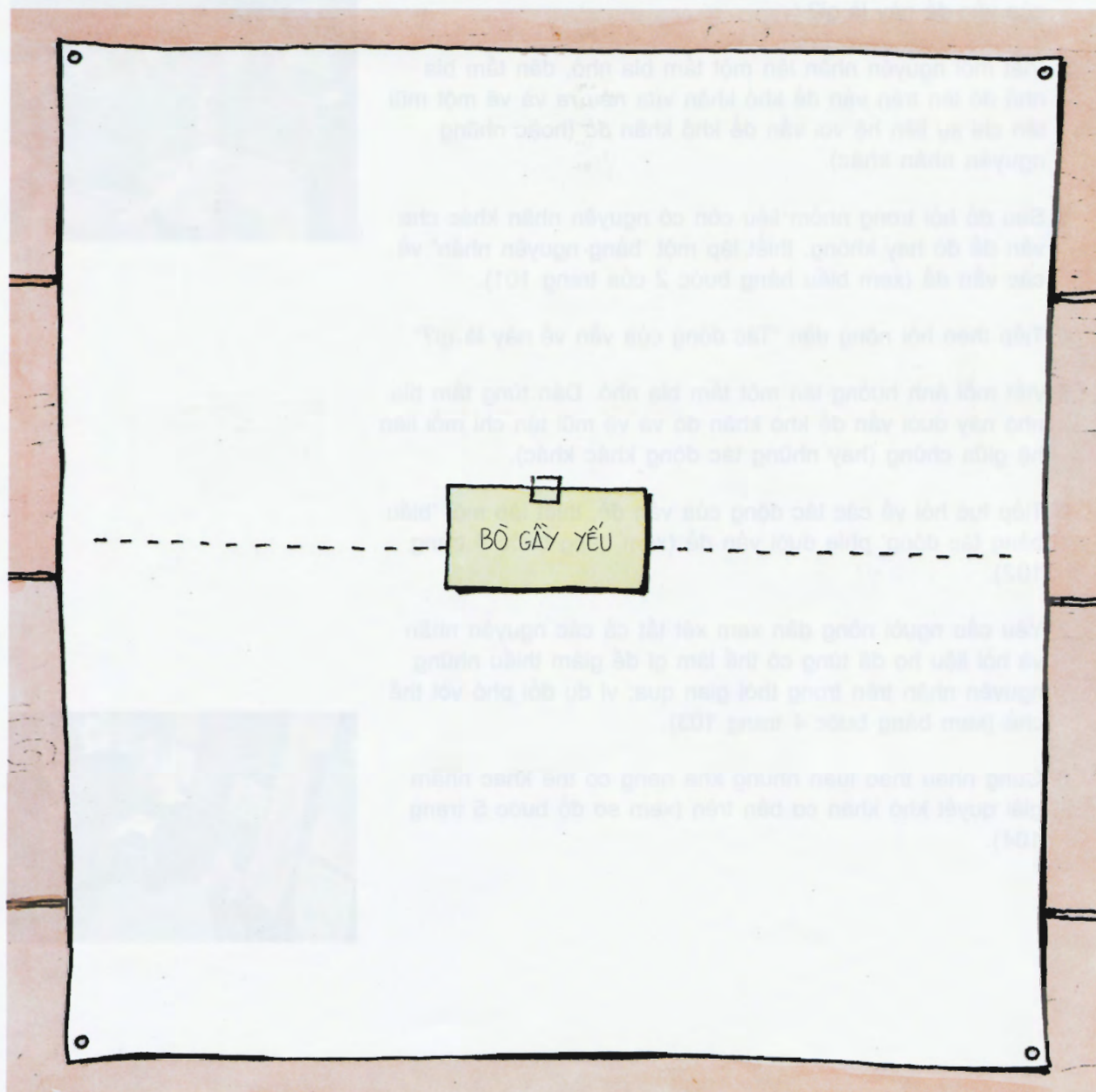

PH

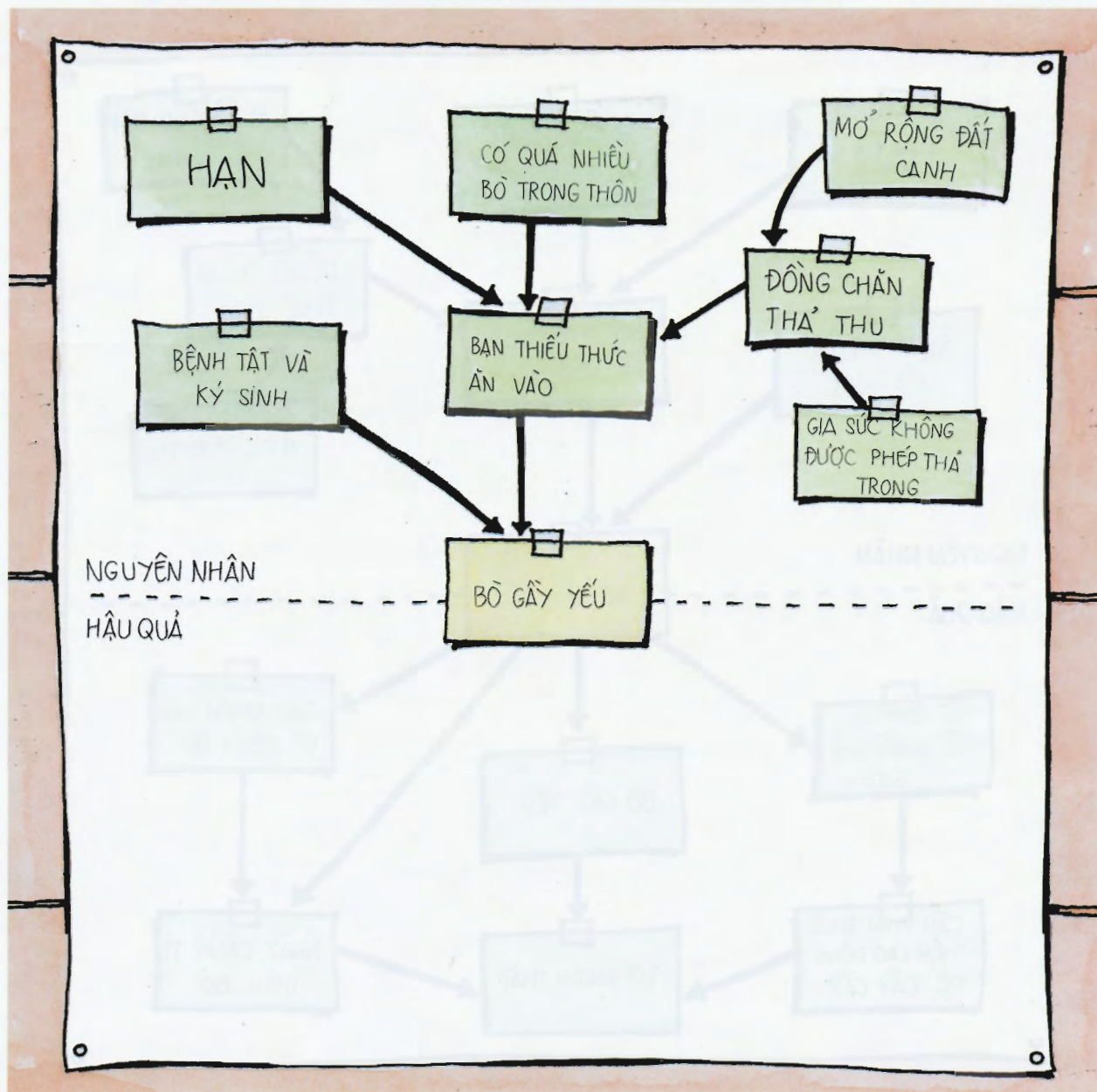

PH

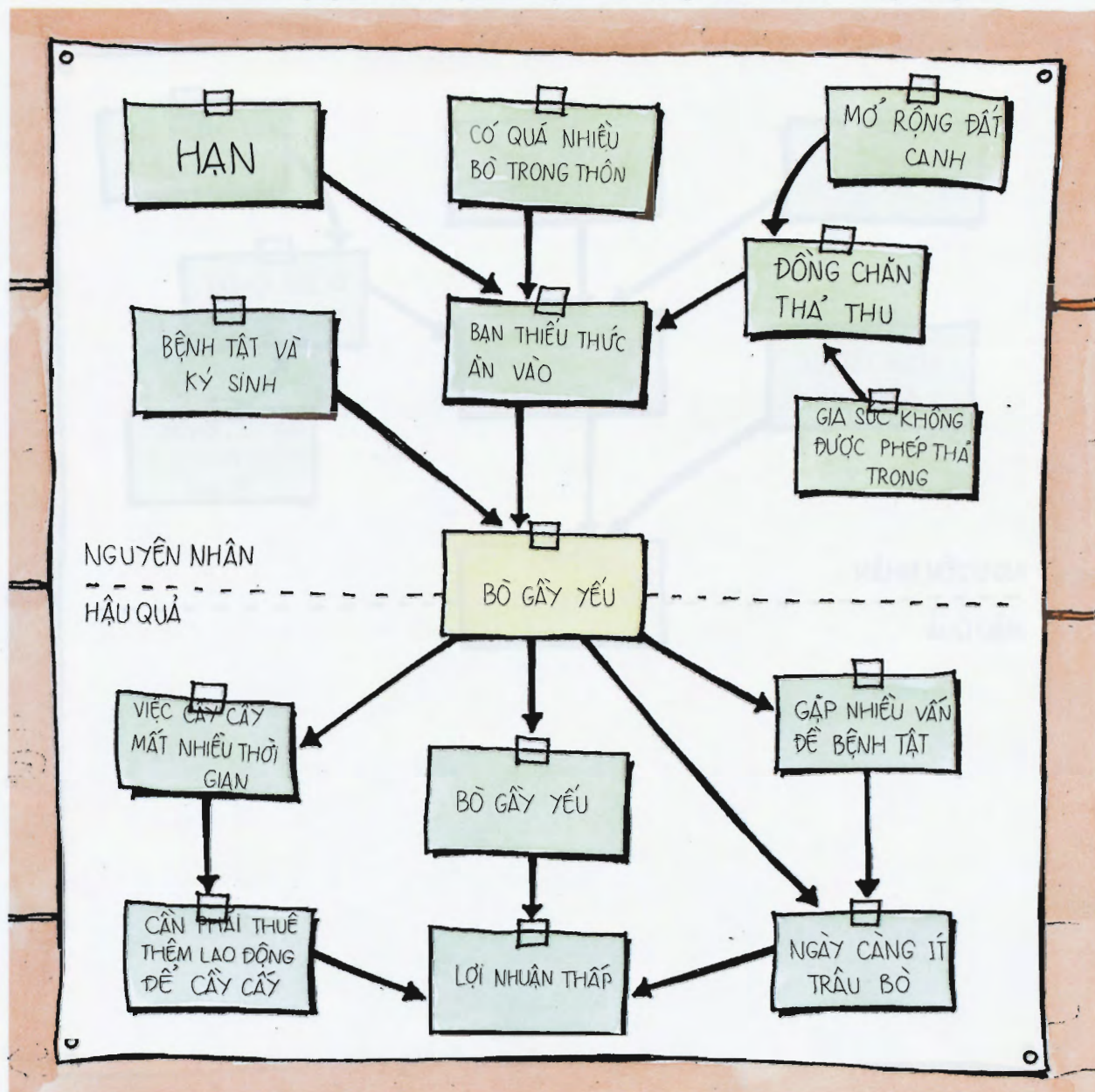
Sơ đồ về nguyên nhân (Bước 1): Vấn đề then chốt là gì?

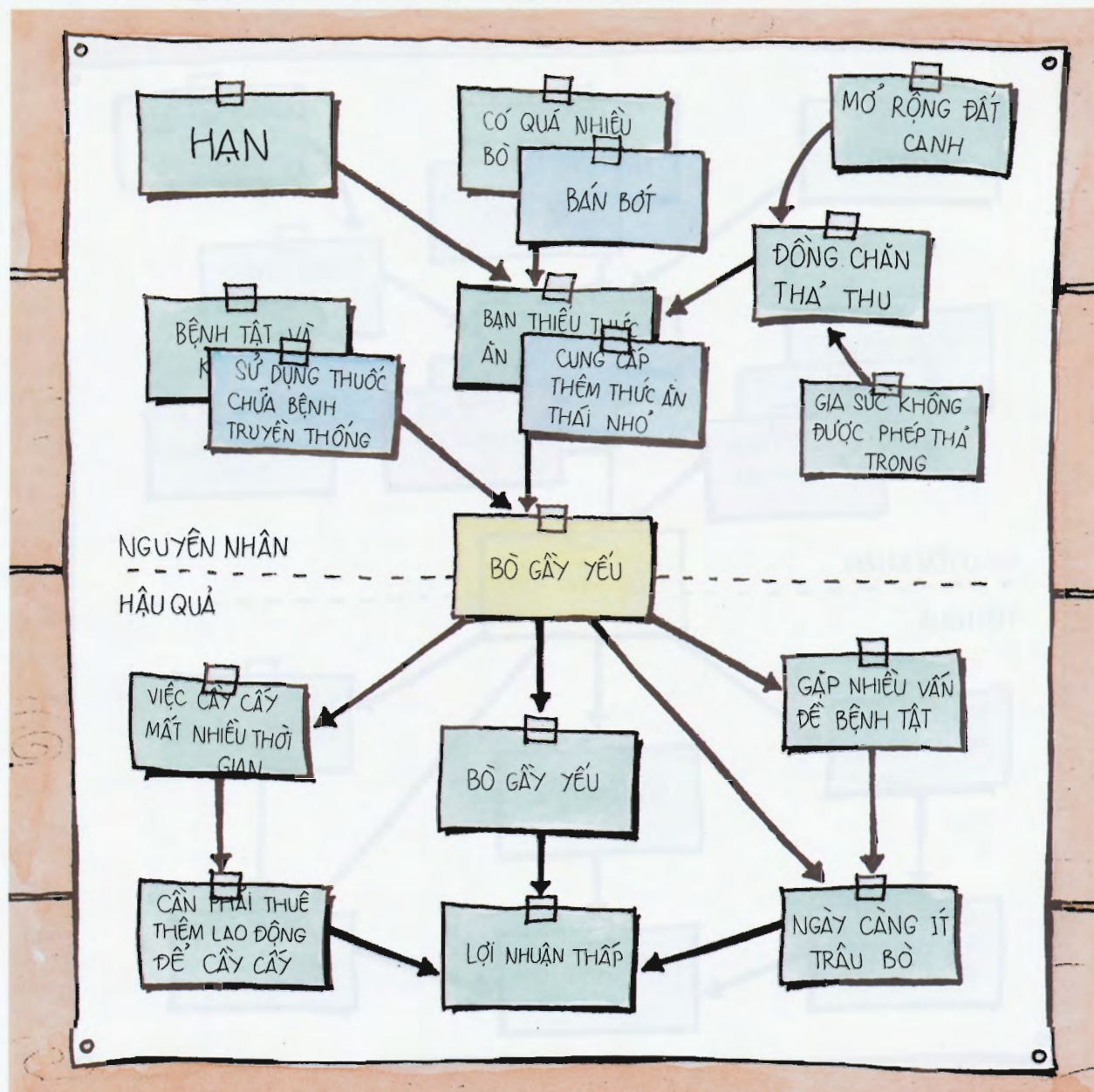
Sơ đồ về nguyên nhân (Bước 2): Nguyên nhân của vấn đề này là gì?

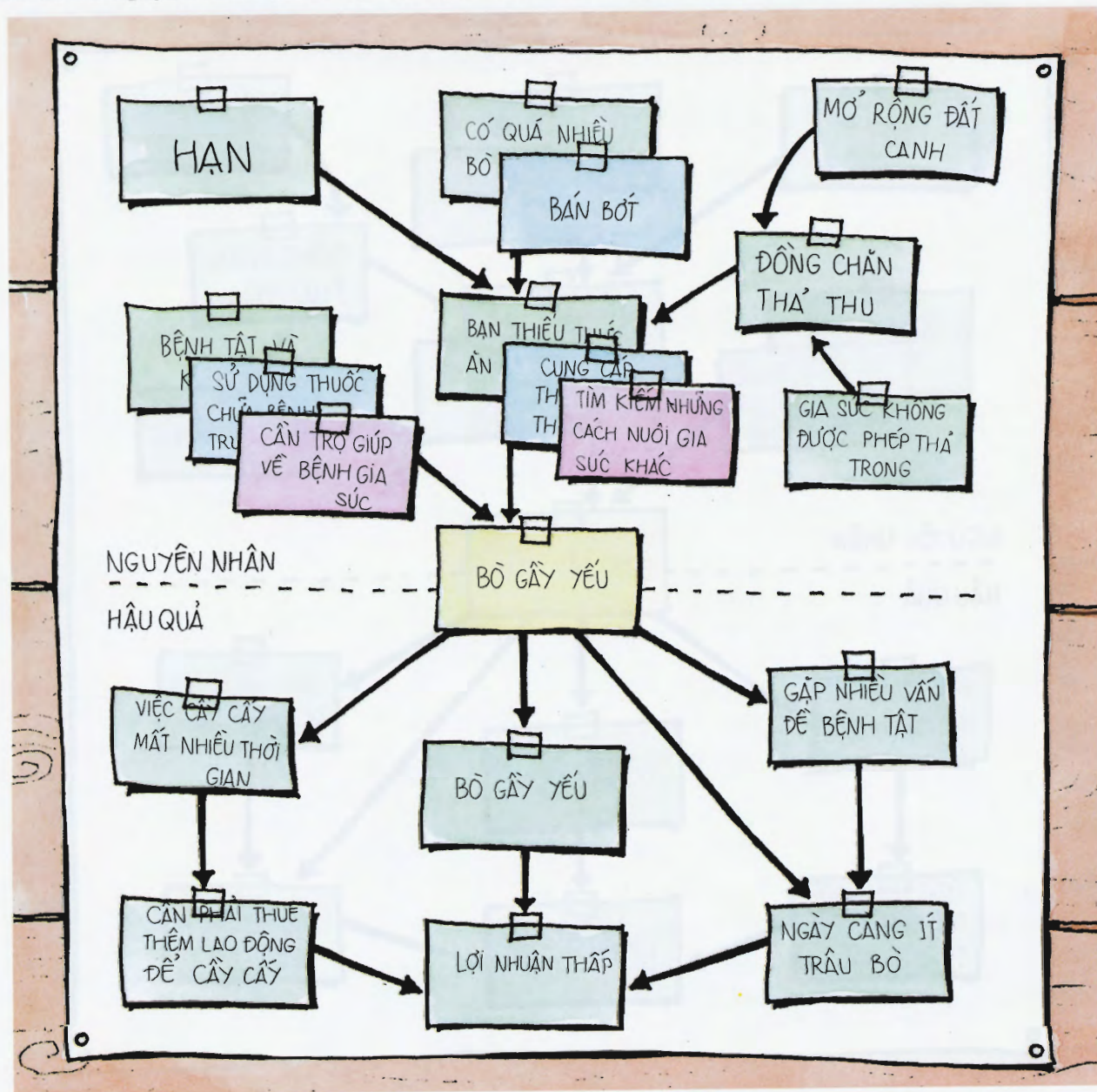
Sơ đồ về nguyên nhân (Bước 3): Tác động của vấn đề này là gì?

Sơ đồ về nguyên nhân (Bước 4): Nông dân đối phó với vấn đề trên như thế nào?

Sơ đồ về nguyên nhân (Bước 5): Chúng ta có thể vượt qua khó khăn cơ bản này bằng cách nào?

Phân tích tính ưu việt

Khi bạn đánh giá các giải pháp kỹ thuật cùng nông dân, bạn muốn tìm ra những chọn lựa nào mà người dân thích hơn và lý do tại sao. Bạn đã có sẵn một số hiểu biết về vấn đề này qua các cuộc thảo luận của bạn với nông dân trong các cuộc viếng thăm giám sát định kỳ. Cho đến kỳ đánh giá sau cùng (ví dụ mùa thu hoạch) bạn có lẽ cũng muốn tổ chức một cuộc đánh giá bài bản hơn để ghi nhận và phân tích tính ưu việt này. Một công cụ giúp bạn thực hiện điều này là 'Phân tích tính ưu việt'.

Thực hiện Phân tích tính ưu việt như thế nào?

Phân tích tính ưu việt gồm có hai bước:

- 1 thu thập dữ liệu của mỗi nông dân cá thể, và
- 2 phân tích các kết quả với nhóm nông cốt.

PH

Bước 1. Thu thập thông tin với mỗi nông dân

Với mỗi nông dân thuộc nhóm nông cốt:

- 1 Vẽ một ma trận giống như ví dụ phần dưới.
- 2 Viết vào ma trận giải pháp kỹ thuật mà người nông dân đang thử nghiệm.
- 3 Yêu cầu các nông dân định ra tầm quan trọng của các giải pháp (thường 50 thẻ).
- 4 Tổng kết tầm quan trọng và yêu cầu người nông dân xác nhận lại điều đó.
- 5 Sử dụng câu hỏi gợi ý và câu hỏi mở cho những giải pháp mà người nông dân thích nhất. Ví dụ, "Tại sao bạn thích giống có 'Simuang' và 'Marandu' hơn các giống có khác?" Hãy viết câu trả lời trong ô 'tiêu chí tích cực'.
- 6 Sau đó, hãy hỏi liệu còn có những lý do khác khiến người nông dân không thích giải pháp này. Hãy viết câu trả lời ở ô 'Tiêu chí tiêu cực'.
- 7 Lập lại những câu hỏi trên cho tất cả các giải pháp kỹ thuật.
- 8 Tổng kết tóm tắt các tiêu chí tích cực và tiêu cực và yêu cầu người nông dân xác nhận lại những điều trên là đúng.

TP

Thông tin này sẽ cho bạn biết giải pháp kỹ thuật nào có nhiều triển vọng và giúp bạn hiểu rõ hơn các tiêu chí người nông dân sử dụng để chọn lựa các giải pháp kỹ thuật..

Ma trận cơ bản về việc đánh giá 5 loại cỏ

TÊN NÔNG DÂN		NGUYỄN VĂN A		6 3 2002		NGƯỜI PHÒNG VẤN		LÊ VĂN B		
CÂN ĐO	GIẢI PHÁP KỸ THUẬT									
	RUZI		GAMBA		SIMUANG		NAPIER		MARANDU	
	3		6		20		2		19	
TIÊU CHÍ TÍCH CỰC	LÁ MỀM DẼ THU HẠT		VĂN XANH TỐT VÀO MÙA KHÔ.		SẢN LƯỢNG CAO VÀO MÙA MÙA GIÀ SÚC THÍCH ĂN ĐỀ GIỐNG TỐT		DỄ CẮT		SẢN LƯỢNG CAO VĂN XANH TỐT VÀO MÙA KHÔ GIÀ SÚC THÍCH ĂN	
TIÊU CHÍ TIÊU CỰC	LÁ CHUYỂN MÀU VÀNG VÀO MÙA KHÔ SẢN LƯỢNG THẤP TRỞ THÀNH CỎ DẠI		TRỞ THÀNH LOẠI THÂN NẾU KHÔNG ĐƯỢC CẮT THƯỜNG XUYÊN LÁ CÓ ĐÓM VÀNG		CẦN PHẢI BÓN PHÂN		CHẾT VÀO MÙA KHÔ CÓ QUÁ NHIỀU CỎNG CẦN PHÂN BÓN			

NR

Bước 2. Phân tích kết quả với nhóm nông cốt

Tổng kết các kết quả về cân đo (xem bản phần dưới) và trình bày kết quả này tại cuộc họp của nhóm nông cốt. Dùng ví dụ này, bạn sẽ:

- 1 Mô tả những kết quả chính như sau: bảy nông dân thích loại giống 'Marandu' và 'Simuang', trong khi hai nông dân còn lại rõ ràng là thích giống 'Ruzi' hơn các loại giống khác.
- 2 Hỏi bảy người nông dân trên tại sao họ lại chọn giống có 'Marandu' và 'Simuang'. Có thể người nông dân giải thích là họ chọn hai loại này là vì 'Simuang' là giống tốt nhất cho mùa mưa và 'Marandu' là loại giống tốt nhất cho mùa khô.
- 3 Sau đó, hỏi hai người nông dân còn lại tại sao họ chọn giống 'Ruzi'. Có thể người nông dân giải thích là họ đã chọn giống 'Ruzi' vì nó mọc lan nhanh và sẽ là một loại giống tốt để chống xói mòn trên vùng đất dốc của mình.
- 4 Thúc đẩy cho các cuộc thảo luận về tất cả các kết quả này. Ví dụ, bạn có thể nhận ra rằng trong số 7 nông dân trên sẽ có vài người nghĩ rằng sử dụng giống 'Ruzi' để chống xói mòn là một ý kiến hay và họ cũng thích thử nghiệm giải pháp này.

PH

Ví dụ này minh họa một điểm quan trọng về việc Phân tích tính ưu việt : không được bác bỏ những sở thích của những người nông dân khác với nhóm đa số. Họ có thể có những ý kiến sáng tạo làm thế nào sử dụng những biện pháp kỹ thuật hoặc là trang trại họ có thể có những điều kiện khác nhau. Cũng có thể có nhiều nông dân khác trong thôn bản có những nhu cầu tương tự với những nông dân này.

Bạn đang tìm kiếm một loạt những giải pháp kỹ thuật phù hợp với những điều kiện khác nhau ở trong thôn, KHÔNG phải là để nghị ‘định mức bình quân’

Chú ý!

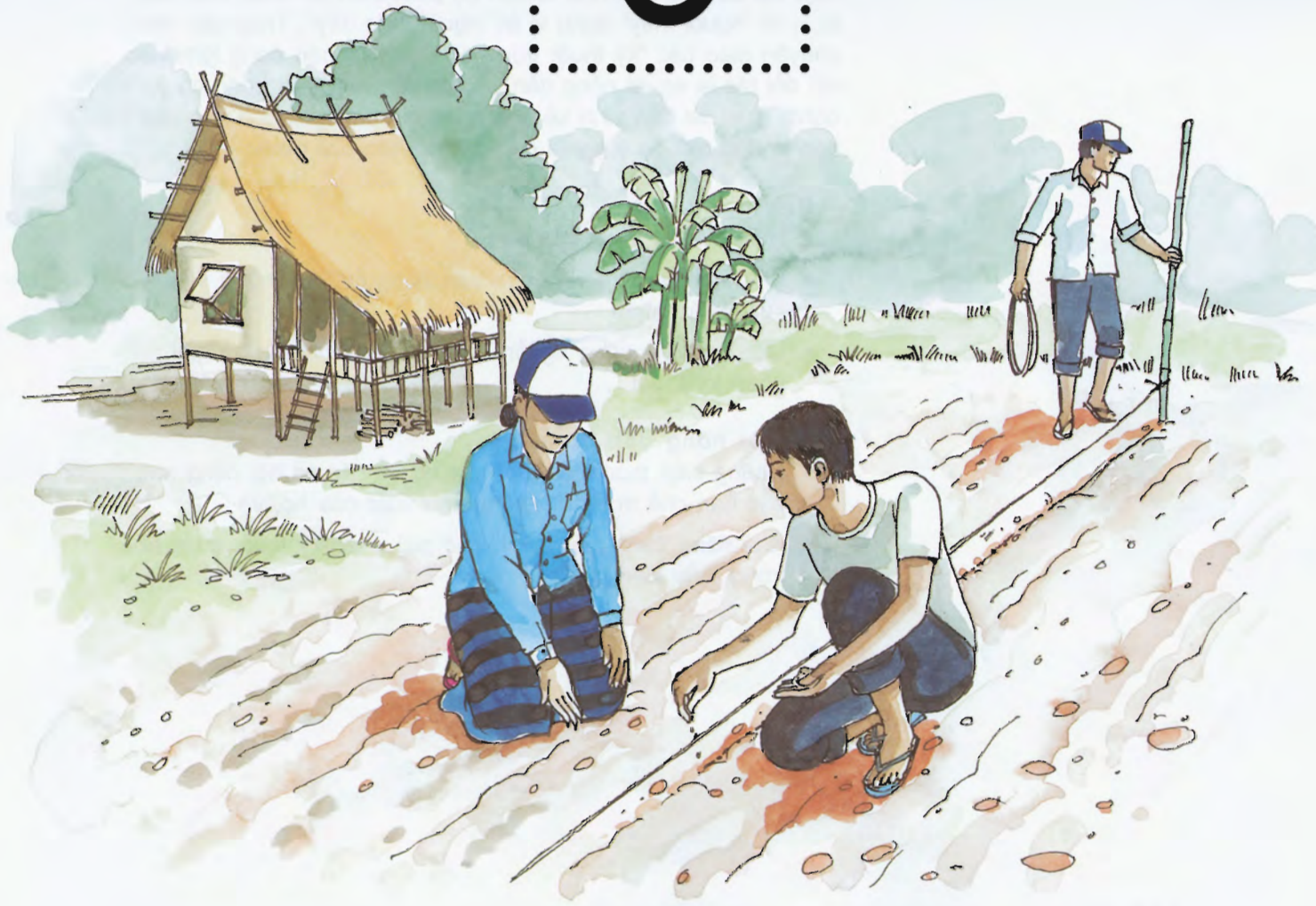
Tên nông dân	Đo đếm các giải pháp kỹ thuật				
	Ruzi	Gamba	Simuang	Napier	Marandu
Nguyễn Văn A	3	6	20	2	19
Nguyễn Thị Vinh	6	7	15	5	17
Lê Thị Lan	27	6	8	6	3
Lê Văn Hoài	4	4	19	6	17
Nguyễn Thị Hồng	3	5	17	3	21
Nguyễn Văn Minh	32	6	5	4	3
Trần Văn Anh	3	4	18	6	19
Nguyễn Xuân Kho	5	4	17	4	20
Lê Thị Diệp	3	5	21	2	18

Một vài lời khuyên . . .

- Không yêu cầu nông dân thực hiện Phân tích tính ưu việt cho đến khi họ có đủ thời gian để tích lũy kinh nghiệm về những kỹ thuật mới..
- Không đưa ra lời khuyên trong suốt tiến trình Phân tích tính ưu việt. Nếu nông dân hỏi xin lời khuyên của bạn, hãy giải thích cho họ hiểu rằng bạn rất vui khi thảo luận về kỹ thuật sau khi hoàn tất Phân tích tính ưu việt.
- Chuẩn bị một ma trận cố định trên một bảng nhựa trắng là điều rất hữu ích. Điều này cho phép bạn viết lên ma trận đó với bút của bảng trắng và tái sử dụng nó với tất cả các nông dân tham gia.
- Nông dân rất khó so sánh nếu có trên sáu giải pháp kỹ thuật trong một tiến trình Phân tích tính ưu việt..

Hãy thực hiện điều này!

6

⋮ Hãy thực hiện điều này!

Nếu bạn sử dụng phương pháp tiếp cận mô tả trong cuốn sách này, vai trò của bạn như là cán bộ phát triển sẽ được thay đổi từ vị trí “người thầy” sang vị trí “người thúc đẩy”. Thay vào việc chuyển giao các “kỹ thuật trọn gói” đặc thù, bạn đang làm việc với đối tác là người nông dân về các vấn đề quan trọng có ý nghĩa giúp cải tiến sinh kế của họ. Mỗi đóng góp của các các bạn là đặc biệt có ý nghĩa cho các đối tác của mình.

Bạn đóng góp:

- Hiểu biết kỹ thuật của bạn
- Kinh nghiệm làm việc của bạn trong các hệ thống sản xuất khác nhau
- Liên kết với những nguồn lực khác về thông tin và giải pháp kỹ thuật

Người nông dân đóng góp

- Những kiến thức hiểu biết của họ về các cơ hội cũng như các hạn chế trong hệ thống sản xuất của họ, và
- Khả năng đánh giá nhanh các giải pháp kỹ thuật thích hợp trong điều kiện của họ.

Trong vai trò mới của bạn như là một “người thúc đẩy”, bạn có:

- Những hiểu biết ban đầu về phát triển các giải pháp kỹ thuật có sự tham gia
- Kỹ năng thúc đẩy và hướng dẫn nhóm thảo luận
- Cung cấp cho người nông dân những thông tin và các giải pháp kỹ thuật
- Thúc đẩy người nông dân học từ người nông dân, và
- Khuyến khích kinh nghiệm của người nông dân trong việc nhân rộng ở địa phương

Bạn sẽ thấy cách làm việc mới mẻ này với người nông dân là một thử thách rất đáng khen ngợi. Đừng sợ mắc phải sai lầm trong khi làm. Giám vượt qua rủi ro...hãy thực hiện điều này...bạn sẽ học từ chính kinh nghiệm rút ra từ bản thân.

7

Cần biết thêm thông tin ở đâu?

: Cần biết thêm thông tin ở đâu?

Nếu bạn muốn tìm kiếm nhiều thông tin hơn nữa về phương pháp tiếp cận có sự tham gia và phương pháp này đang được sử dụng như thế nào ở Đông Nam Á, những địa chỉ liên hệ tốt nhất được nêu dưới đây. Mặc dù tên và địa chỉ liên hệ sẽ thay đổi theo thời gian, nhưng họ sẽ hướng dẫn bạn tìm kiếm thông tin bạn muốn một cách đúng nhất.

Nơi hướng dẫn chung nhất là website của CIAT

<http://www.ciat.org>

hoặc liên hệ Văn phòng vùng của CIAT tại Đông Nam Châu Á, địa chỉ:

CIAT Regional Office

P.O. Box 783, Vientiane

Lao PDR

Tel: (856 21) 770090

Fax: (856 21) 770091

E-mail: ciat-asia@cgiar.org

Người liên hệ: Rod Lefroy

Thái land

Division of Animal Nutrition
Department of Livestock Development
Phya Thai Road, Bangkok 10400
Tel: (66 2) 653 4491
Người liên hệ: Chaisang Phaikaew
Pakchong Animal Nutrition Research Centre
Pakchong, Nakornratchasima 30130
Tel: (66 44) 311 612
Người liên hệ: Ganda Nakamanee

Philippines

Livestock Research Division
Philippine Council for Agriculture, Forestry and
Natural Resources Research and Development
P.O. Box 425, Los Banos 4030, Laguna
Tel: (63-49) 536 0014
Người liên hệ: Ed Magboo

FARM I

Leyte State University
6521-A Baybay, Leyte
Tel: (63-53) 536 2433
Người liên hệ: Francisco Gabunada

Indonesia

Subdirektorat Pakan
Direktorat Budidaya Peternakan
Direktorat Jenderal Produksi Peternakan
Departmen Pertanian
Jl. Harsono, Rm. No. 3
Jakarta 12550
Tel: (62 21) 781 5686

Balai Pengkajian Teknologi Pertanian
BPTP Gedong Johor
Jalan Karyayasa No. 1B
Medan, North Sumatra 20143
Tel: (62 61) 787 0710
Người liên hệ: Tatang Ibrahim

Dinas Peternakan TK. 1 Kaltim
Jalan Bhayangkara No. 54,
Samarinda, East Kalimantan 75121
Tel: (62 541) 43921
Người liên hệ: Ibrahim

Maimunah Tuhulele
Pd. Jati Murni
Blok I/12
Pd. Gede 17431, Bekasi
Jakarta
Tel. (62 21) 844 5229

Việt nam

Viện Chăn nuôi quốc gia
Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
Thuy Phương, Từ Liêm
Hà nội
Điện thoại: (84) 4 834 4775
Người liên hệ: Lê Hoà Bình

Trường Đại học Tây Nguyên
Quốc lộ 14, Km 4
Buôn Ma Thuột
Đắk Lắk
Điện thoại: (84) 50 853 781 / 853 279
Người liên hệ: Trương Tấn Khanh

Trường Đại học Nông Lâm, Thủ Đức
Thành phố Hồ Chí Minh
Điện thoại: (84) 8 896 3353
Người liên hệ: Bùi Xuân An

Trường Đại học Nông Lâm Huế
102 Phùng hưng
Thành phố Huế
Điện thoại: (84) 54 525 049
Email: upland@dng.vnn.vn
Người liên hệ: Lê Văn An

Lao PDR

The National Livestock Centre Nam Suang,
National Agriculture and Forestry Research
Institute

Ministry of Agriculture and Forestry

P.O. Box 811, Vientiane

Tel: (856 21) 222 796

Email: flspvte@laotel.com

Người liên hệ: Viengsavanh

Phimphachanhvongsod

Phonepaseuth Phengsavanh

China

Tropical Pasture Research Center

CATAS

Hainan, Danzhou 571737

Tel: (86 890) 330 0440

Người liên hệ: Yi Kexian

Nghiên cứu của CIAT ở châu Á cho sự phát triển:

- 1** Horne, P.M và Stür W. W. (1999) – Phát triển kỹ thuật cây thức ăn xanh với nông hộ – làm thế nào để lựa chọn những giống tốt nhất cho người nông dân. ACIAR chuyên khảo số 62, 80 trang.
- 2** Stür W. W. và Horne, P.M (2001) – Phát triển kỹ thuật cây thức ăn xanh với nông hộ – làm thế nào để trồng, quản lý và sử dụng cây thức ăn xanh. ACIAR chuyên khảo số 88, 96 trang. (CIAT, Viên chăn, Lào)
- 3** Horne, P.M và Stür W. W. (2003) – Phát triển các giải pháp nông nghiệp cho nông hộ – cách khởi đầu với phương pháp tiếp cận có sự tham gia. ACIAR chuyên khảo số 99, 120 trang. (CIAT, Viên chăn, Lào)

Tất cả những cuốn sách này được xuất bản bằng tiếng Anh, Trung quốc, In-đô-nê-sia, Lào, Thái lan và Việt nam và sẽ được xuất bản bằng tiếng Miến Điện và Khơ me